

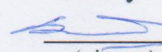
Міністерство освіти і науки України
Український державний університет науки і технологій

Факультет «Управління енергетичними та економічними процесами»

Кафедра «Фінанси, облік та психологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФОП

 /Володимир БОБИЛЬ/
(підпис)

Дата 16.01.2024р.

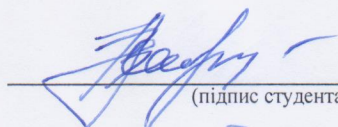
Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи магістра

на тему: «Організація обліку та аудиту депозитних операцій на прикладі АТ
КБ "ПриватБанк"»

за освітньою програмою: «Облік і оподаткування»

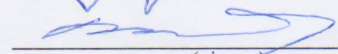
зі спеціальності: «071 Облік і оподаткування»

Виконав: студент
групи «БО2226»

(підпис студента)

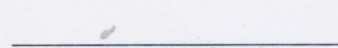
/Валентин ЛУЦЕНКО/
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник:

(підпис)

/проф. Володимир БОБИЛЬ/
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Нормоконтролер:

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Консультанти:

(назва розділу)

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(назва розділу)

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(назва розділу)

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

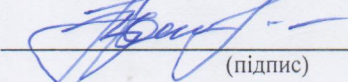
(назва розділу)

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Засвідчую, що у цій роботі немає запозичень з
праць інших авторів без відповідних посилань.

Студент

(підпис)

Дніпро – 2024 рік

Ministry of Education and Science of Ukraine
Ukrainian State University of Science and Technologies

Faculty «Management of energy and economic processes»

Department « Finance, accounting and psychology »

Explanatory Note
to Master's Thesis

on the topic: «Organization of accounting and audit of deposit operations on the example of JSC CB "PrivatBank"»

according to educational curriculum «Accounting and Taxation»

in the Speciality: «071 Accounting and taxation»

Done by the student of the group BO2226:

/Valentyn LUTSENKO/

Scientific Supervisor:

/Volodymyr BOBYL/

Dnipro – 2024

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет науки і технологій

Факультет: Факультет «Управління енергетичними та економічними процесами»

Кафедра: «Фінанси, облік та психологія»

Рівень вищої освіти: магістр

Освітня програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: «071 Облік і оподаткування»

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу магістра
студенту Луценко Валентин Геннадійович

1. Тема роботи: «Організація обліку та аудиту депозитних операцій на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»

Керівник роботи: Бобиль Володимир Володимирович, професор
затверджені наказом № 1261ст від 27.12.2022

2. Строк подання студентом роботи: __.__.202__ р.

3. Вихідні дані до роботи: _____

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно опрацювати):

4.1 Аналітична частина: _____

4.2 Основна частина: _____

4.3 Охорона праці та захист навколишнього середовища: _____

4.4 Економічна частина: _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7	Подання кваліфікаційної роботи до кафедри		
8	Захист кваліфікаційної роботи на засіданні Екзаменаційної комісії		

Студент

(підпис)

Валентин ЛУЦЕНКО

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

(підпис)

проф. Володимир БОБИЛЬ

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань та додатків. Обсяг основного тексту – 95 сторінок, у тому числі 20 таблиці, 15 рисунків, крім того, вступ на 3 сторінках, висновки на 4 сторінках, перелік посилань з 35 джерел, 2 додатки.

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуті теоретичні аспекти формування депозитних ресурсів комерційного банку. Зокрема, проаналізовано теоретичні засади депозитної діяльності комерційного банку. Детально вивчено особливості формування депозитної політики банківських установ, а також надано організаційно-економічну характеристику АТ КБ «Приватбанк».

У другому розділі роботи розглянуто організацію обліку і аудиту депозитних операцій. Визначено складові первинного обліку депозитних операцій та порядок їх відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку. Досліджено особливості проведення аудиту депозитних операцій.

У третьому розділі роботи проведено аналіз депозитного портфеля АТ КБ «Приватбанк». Запропоновано шляхи удосконалення ризиком ліквідності банку та шляхи покращення депозитної політики банку.

На основі отриманих результатів дослідження сформовано обґрунтовані висновки.

Ключові слова: депозитні операції операції, облік, аудит, депозитний портфель, ризик ліквідності, депозитна політика.

ABSTRACT

The paper consists of an introduction, three chapters, conclusions, references and appendices. The volume of the main text is 95 pages, including 20 tables, 15 figures, in addition, an introduction on 3 pages, conclusions on 4 pages, a list of references from 35 sources, 2 appendices.

The first chapter of the qualification work deals with theoretical aspects of the formation of deposit resources of a commercial bank. In particular, the theoretical foundations of deposit activities of a commercial bank are analysed. The peculiarities of forming the deposit policy of banking institutions are studied in detail, as well as the organisational and economic characteristics of JSC CB Privatbank.

The second section of the article considers the organisation of accounting and audit of deposit operations. The components of the primary accounting of deposit operations and the procedure for their reflection in the accounting system are defined. The peculiarities of conducting an audit of deposit operations are investigated.

In the third section of the article the deposit portfolio of JSC CB "Privatbank" is analysed. Ways to improve the liquidity risk of the bank and ways to improve the deposit policy of the bank are proposed.

Based on the results of the study, reasonable conclusions are formed.

Keywords: deposit operations, transactions, accounting, audit, deposit portfolio, liquidity risk, deposit policy.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	9
1.1 Теоретичні засади депозитної діяльності комерційного банку	9
1.2 Особливості формування депозитної політики банку та інструменти реалізації	17
1.3 Організаційно-економічна характеристика діяльності банку	27
Висновки до розділу 1	44
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ У АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	46
2.1 Первинний облік депозитних операцій	46
3.2 Аналітичний і синтетичний облік депозитних операцій	49
3.4 Аудит депозитних операцій банку	54
Висновки до розділу 3	60
3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	63
3.1 Аналіз депозитного портфелю банку	63
3.2 Удосконалення управління ризиком ліквідності банку	66
3.2. Шляхи покращення депозитної політики банку	77
Висновки до розділу 3	85
ВИСНОВКИ	87
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	91
Додаток А Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2022 рр.	95
Додаток Б Структура корпоративного управління АТ КБ Приватбанк станом на 01.01.2023	96

ВСТУП

Актуальність дослідження. В сучасних умовах комерційні банки функціонують у складному і змінному фінансовому середовищі, і виконують широкий спектр функцій: зберігання та мобілізація коштів; надання кредитів; платіжні послуги; управління ризиками та інвестиції та ін.

2022 рік для України в цілому та ПриватБанку, зокрема, визначається нападом росії та введенням воєнного стану в Україні з 24.02.22. Економічна ситуація в країні протягом року характеризується розгортанням наслідків воєнного стану, що перш за все виявляється в зростанні інфляційних процесів, падінні ВВП, тиску на валютний ринок.

В цілому банківська система зберігає стабільність, але у сучасних умовах необхідно стежити за станом розвитку поточної ситуації у зовнішньому середовищі і вживає заходів, за необхідності, для мінімізації будь-яких негативних наслідків наскільки це можливо, що обумовлює актуальність дослідження.

Одним з джерел формування фінансових ресурсів комерційного банку є його пасиви, які виникають під час проведення депозитних операцій, а саме за рахунок тимчасово вільних коштів клієнтів.

Банківська галузь постійно функціонує в умовах жорсткої конкуренції на ринку, особливо в країнах із перехідною економікою, і Україна служить яскравим прикладом такої ситуації. Крім того, зовнішнє економічне середовище для банків є непередбачуваним та нестабільним через слабкий економічний розвиток і непостійну політичну ситуацію в країні. Усі ці фактори негативно впливають на процес залучення вільних грошових коштів економічних суб'єктів на депозитні рахунки банків, що, в свою чергу, гальмують розвиток банківської системи та її здатність перетворювати ресурси у інвестиції.

Сучасні реалії відзначаються тим, що приріст депозитного портфеля комерційних банків має від'ємне значення, спостерігається відтік депозитів та зниження довіри населення до банківських установ. Отже, в умовах економічної і політичної нестабільності, зростання цін і розвитку інфляційних процесів

комерційні банки повинні розробити стратегію залучення нових вкладів та забезпечення стабільності існуючих депозитів.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є розгляд теоретичних і науково-методичних засад з обліку та аудиту депозитних операцій та інструментарію формування і оптимізації структури депозитних ресурсів комерційного банку. Відповідно до визначеної мети дослідження були поставлені та розв'язані наступні **завдання**:

- розглянути теоретичні засади депозитної діяльності комерційного банку;
- дослідити особливості формування депозитної політики банку та інструменти;
- надати організаційно-економічну характеристику діяльності банку;
- охарактеризувати систему організації обліку депозитних операцій;
- дослідити порядок обліку депозитних операцій в системі рахунків бухгалтерського обліку;
- розглянути методiku аудиту депозитних депозитних банку;
- провести аналіз депозитного портфелю банку;
- розробити методи удосконалення управління ризиком ліквідності банку;
- запропонувати шляхи покращення депозитної політики банку.

Об'єктом дослідження є процес організація обліку та аудиту депозитних операцій АТ КБ «ПриватБанк».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних і методичних аспектів організація обліку та аудиту депозитних операцій комерційного банку.

Методи дослідження та джерела інформації. В ході написання роботи використовувалися наступні методи: аналізу, синтезу, системності, комплексності; абстрагування; методи дедукції та індукції; розрахунково-аналітичний та економіко-статистичний методи. Також для наочності аналітичних даних було використано графічний та табличний методи.

Теоретико-інформаційну базу дослідження становлять нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, зокрема, банківське

законодавство, інструкції та положення НБУ, монографічні роботи і статті вітчизняних і зарубіжних економістів, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів з питань управління банками, статистичні дані НБУ, матеріали офіційного сайту акціонерного товариства АТ КБ «Приватбанк» та інших сайтів.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1 Теоретичні засади депозитної діяльності комерційного банку

Сучасний етап розвитку ринкових відносин в економічній системі України характеризується постійним зростанням ролі банківської системи в стимулюванні економічного зростання. Тому підвищення ефективності діяльності банків, особливо в умовах нестабільності трансформаційного періоду, є ключовим чинником для подальшого економічного розвитку та суспільного прогресу взагалі. Банківські установи безпосередньо пов'язані з усіма процесами розширеного відтворення. В сучасному світі банки визнаються невід'ємною частиною цивілізації та потужною силою, що накопичує великі обсяги грошових ресурсів та розподіляє їх в економіці для забезпечення неперервності відтворювального процесу, що в результаті призводить до збільшення матеріального благополуччя суспільства **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Комерційні банки виступають в першу чергу як специфічні установи, які, з одного боку, залучають тимчасово вільні кошти суб'єктів ринку, а з іншого боку, задовольняють різні потреби підприємств, організацій та населення за рахунок цих залучених коштів. Відповідно до законодавства, основне призначення комерційного банку полягає в акумуляції вільних грошових ресурсів від підприємств, установ, організацій та населення, а також в наданні цих зібраних ресурсів у вигляді кредитів.

Отже, з урахуванням вищезазначених аспектів, можна визначити суть діяльності банків наступним чином: банки є суб'єктами економічних відносин, і їх основні функції включають посередництво в кредиті, участь у платежах та емісію кредитних грошей **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Необхідною передумовою для здійснення будь-якої банківської діяльності є наявність достатнього обсягу ресурсів. Загалом, банківські ресурси можна розглядати як сукупність грошових коштів та виражених у грошовій формі

матеріальних, нематеріальних і фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банку. Ці ресурси можуть бути використані для проведення активних операцій та надання різноманітних банківських послуг **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Найбільш поширеною класифікацією ресурсів комерційного банку є поділ на власні та залучені кошти відповідно до джерел їхнього формування. Власні кошти представляють собою сукупність різних фондів, які належать банку і забезпечують його економічну самостійність та стабільність функціонування. Ці власні ресурси включають акціонерний капітал, утворений при створенні банку, та прибуток, який може мати різні форми, такі як створені за його рахунок фонди, нерозподілений прибуток минулих років і поточного року тощо.

Власні ресурси комерційного банку, обладнані чітко визначеною правовою основою та функціональним призначенням, становлять основу для залучення коштів інших суб'єктів ринку і виступають фінансовою базою для розвитку діяльності банку. Вони забезпечують можливість компенсаційних виплат вкладникам та кредиторам у випадку збитків і банкрутства банку, підтримують обсяг та види операцій відповідно до поставлених завдань банку.

Залучені ресурси банку формуються шляхом привертання банківською установою коштів, які належать іншим учасникам ринку на правах власності або розпорядження, та розміщення цих коштів на банківських рахунках. Джерелами таких ресурсів можуть бути:

- кошти інших комерційних банків;
- кошти, які надійшли від національного банку України;
- кошти, які надійшли від юридичних осіб;
- кошти, які надійшли від фізичних осіб.

Отже, депозитні ресурси представляють собою кошти, розміщені в банку для зберігання та використання в подальшій банківській діяльності, включаючи активні банківські операції з метою здобуття прибутку. Вкладникам цих коштів виплачуються відсотки.

Термін «депозит» має давню історію та широкий спектр значень.

Походження цього терміну можна відслідкувати у римському праві, де він спочатку вказував на угоду, при якій одна сторона передавала річ іншій для зберігання. Поступово це поняття розширилося і на передачу грошей. По суті, депозит у сучасному розумінні визначається як угода, в рамках якої особа дозволяє використовувати свої фінансові або матеріальні активи з подальшим їх поверненням чи виплатою відсотків. Виникнення фінансових установ, які залучали кошти під відсоток, сприяло зростанню доходів населення та зацікавленню в розміщенні коштів для отримання додаткового чи основного прибутку.

Різні економісти вносять свої трактування поняття "депозит". Наприклад, професор О. В. Васюренко визначає депозит як гроші, передані власником в банк для збереження, які, в залежності від умов угоди, обліковуються на банківському рахунку.

В іншому визначенні депозитом (внеском) вважають кошти в наявній і безготівковій формі в українській або іноземній валюті, які фізична особа розмістила на рахунках у комерційному банку на умовах договору на певний термін (чи без терміну) з виплатою відсотків. Сюди входять також кошти, залучені банком у формі емісії іменних ощадних (депозитних) сертифікатів. У практиці всі клієнтські рахунки часто називають депозитними.

Ці визначення висвітлюють ідею того, що депозит – це зберігання грошових коштів у банку на умовах, визначених договором, з можливістю отримання відсотків за певних умов **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Різні економісти пропонують свої визначення поняття "депозит". М. Федишин розглядає депозит як гроші, які передаються в банк їхнім власником для зберігання і обліку на банківському рахунку відповідно до умов угоди та законодавства **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

О. Кошонько визначає депозит як грошові кошти або банківські метали, розміщені в банку вкладниками на визначений строк за угодою **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

І. Кучерук стверджує, що банківський депозит слід розглядати як грошові кошти фізичних і юридичних осіб, які тимчасово зберігаються в банку. Такі кошти

розміщуються на банківських рахунках і використовуються відповідно до умов угоди і правових норм [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

О. Петрук визначає депозит як кошти, які фізичні чи юридичні особи надають в управління резиденту, визначеному фінансовою організацією згідно із чинним законодавством України, нерезиденту на конкретний строк та за певною ставкою процента, оформлюючи це у відповідній угоді [24, с. 74].

За визначенням Довганя Ж. М., депозит – це грошові кошти в готівковій або безготівковій формі, у національній або іноземній валюті, передані банку їх власником або третьою особою за дорученням та за рахунок власника для зберігання на певних умовах [12, с. 200].

Згідно з визначенням Дзюболоюка О. В., депозит – це зобов'язання банку за тимчасово залученими коштами фізичних та юридичних осіб або цінними паперами з відповідною винагородою [11, с. 60].

М. Савлук стверджує, що депозит - це кошти, які розміщені в банку на конкретний строк не менше одного місяця і можуть бути зняті після закінчення цього терміну або після попереднього повідомлення банку [10, с. 474].

Отже, значна частина дослідників, які аналізували депозити, описують їх як гроші або грошові кошти, що передаються в банк для зберігання за певний відсоток. Однак деякі автори розглядають депозит не лише як кошти, які банк повертає на зберігання, але і як позику, яку суб'єкти господарювання та населення отримують у користування від банку за вигідних умов.

Є. В. Жовтун визначає "депозити" як кошти, які надходять в банк у формі готівки чи безготівкових коштів, які зберігаються в певних умовах. Він проводить класифікацію депозитів за типами вкладників (юридичні та фізичні особи) та термінами вилучення (термінові та депозити до запитання) [15].

Професор А. М. Мороз визначає депозит як кошти в національній та іноземній валюті, передані власником або іншою особою за його дорученням у готівковій чи безготівковій формі на рахунок власника для збереження за визначеними умовами. Він робить класифікацію депозитів за типами вкладників (юридичні та фізичні особи) та термінами (до запитання, термінові, умовні). Також

А. М. Мороз виділяє умовні депозити, пояснюючи їх виникнення конкуренцією на ринку позикових капіталів. Умовний депозит відкривається клієнту при відкритті поточного рахунку, має обов'язковий характер, а його розмір та термін внесення визначаються банком. Якщо клієнт не виконує умови депозиту, банк може припинити його обслуговування. Умовний депозит вважається безстроковим, що дозволяє банку використовувати його як довгостроковий кредитний ресурс. На відміну від вкладів до запитання, за цим типом депозиту можуть бути нараховані мінімальні відсотки або ж взагалі не нараховуватися, якщо банк не стягує від клієнта плату за проведення операцій на поточному рахунку. У практиці українських банків умовні депозити використовуються рідко.

К. С. Реверчук визначає депозит як економічні відносини, пов'язані з передаванням коштів клієнта на тимчасове користування банку [29, с. 32].

О. М. Бартош розглядає депозити як записи в банківських книгах, що свідчать про вимоги клієнтів до банку або грошові кошти клієнтів у формі внесків згідно з угодами і договорами. Він виділяє різні види депозитів, такі як депозити до запитання, термінові депозити, ощадні вклади та внески в цінні папери. Важливо відзначити, що в роботах українських фахівців, таких як А. М. Мороз і О. В. Васюренко, внески в цінні папери (наприклад, депозитні сертифікати) включаються до термінових депозитів і не виносяться окремо в класифікацію [7].

Згідно зі статтею 2 Закону України "Про банки і банківську діяльність", вклад (депозит) визначається як кошти в готівковій або безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах з визначеним строком зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладникові відповідно до законодавства України та умов договору [25].

Для комерційних банків вклади є головним джерелом ресурсів. Характер вкладів визначає види кредитних операцій і розміри доходів банку. Залучені банком кошти клієнтів розміщуються на різних типах рахунків, таких як поточні, депозитні та ощадні рахунки. Залишки коштів на цих рахунках об'єднуються і відображаються в балансі як один показник – кошти клієнтів. (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація коштів клієнтів банків [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 75]

Ознака класифікації	Тип депозиту
За категоріями депонентів	- депозити банків; - депозити суб'єктів господарювання; - депозити фізичних осіб.
Залежно від строку і порядку повернення грошових коштів	- депозити на вимогу; - строкові депозити; - накопичувальні депозити; - умовні депозити.
За ознакою резидентності	- вклади резидентів; - вклади нерезидентів.
За способом оформлення вкладу	- шляхом видачі ощадної книжки; - шляхом видачі ощадного сертифікату, що відповідає вимогам законодавства.
Залежно від виду валюти, в якій залучені грошові кошти на вклади	- в національній валюті; - в іноземній валюті; - в банківських металах
Залежно від можливості капіталізації нарахованих процентів	- депозит з простими процентами; - депозити з складними процентами.
За характером сплати процентів	- авансом; - щомісяця; - щокварталу; - після закінчення року; - періодично; - після закінчення строку дії договору.
За характером довгострокового повернення коштів чи банківських металів	- з попереднім повідомленням про повернення грошових коштів і банківських металів; - без попереднього повідомлення про повернення грошових коштів і банківських металів.

Отже, можна сформулювати наступне визначення депозиту: депозит представляє собою грошові кошти будь-якої держави світу, які клієнт розміщує на банківських рахунках у готівковій чи безготівковій формі з метою отримання додаткових доходів або збереження розміщених коштів за умов укладення депозитного договору з банківською установою. Цей договір регламентує відносини сторін та умови розміщення та вилучення вкладу. Для банку ці кошти стають необхідним ресурсом для проведення його діяльності.

У світовій практиці виділяють три основні типи вкладів від населення:

1. Строкові депозити: Розміщуються на тривалий період часу, і клієнт може забрати свої кошти та нараховані проценти тільки по закінченню терміну. Зняття вкладу до закінчення терміну можливе лише за настанням особливих умов, визначених у договорі. При достроковому розриванні депозиту проценти можуть нараховуватися за зниженою ставкою або взагалі не нараховуватися. Цей вид депозитів часто пропонує банкам найвищі ставки відсотків.

2. Депозити до запитання: Це вклад на вимогу, при якому власник може повернути свої кошти при першому зверненні. Власник рахунку повинен підтримувати мінімальний залишок на балансі, і невідповідність до цього може призвести до автоматичного припинення дії договору. Процентні ставки на цьому виді депозитів зазвичай нижчі, ніж на строкових.

3. Ощадні вклади: Включають в себе можливість поповнення, і вони розглядаються як комбінація вкладів до запитання і строкових депозитів. Ці вклади можуть мати різний термін та процентні умови.

Депозити до запитання. Позитивні аспекти: Структура зобов'язань банку позитивно впливає на депозити до запитання. Однак їхню якість може бути трохи нижчою, ніж у випадку розрахункових і поточних рахунків. Передбачуваність: Для цієї частини ресурсної бази банку передбачуваність менша у порівнянні з залишками на розрахункових рахунках. Захоплення коштів депозитами до запитання менш передбачуване з точки зору коливань. Вартість ресурсів: Ці депозити вважаються дорожчими джерелами коштів порівняно з залишками на розрахункових і поточних рахунках, і ступінь ризику пов'язана з ними є більшою.

Поточні депозити. Особливості: Ця форма депозитів зберігає кошти на рахунку, проте відсотки на них не нараховуються. Такий рахунок дозволяє знімати готівку без обмежень з його рахунку. Клієнтська активність: Поточні депозити часто підтримуються компаніями та особами з високою частотою знаття коштів. У світовій практиці можуть існувати випадки, коли відсотки за поточні депозити є від'ємними, особливо у високорозвинених країнах, де приплив капіталу в банки є надто великий.

Отже, коли на рахунках банків накопичуються вільні кошти, якими банк не користується, це може спричинити девальвацію національної валюти та підвищення цін. Від'ємна відсоткова ставка виступає як засіб забезпечення стабільності банківського сектору в країні і сприяє інвестуванню коштів у реальний сектор економіки.

Залишки на розрахункових і поточних рахунках є найбільш привабливими і ефективними зобов'язаннями в структурі банківської пасивної частини балансу. В даний момент це фактично є безкоштовними коштами. Привабливість полягає в тому, що ці рахунки є основними для клієнтів: через них відбувається весь оборот клієнта з приходу та виходу коштів.

У випадку, якщо банк має значну клієнтську базу, тобто об'єм розрахункових і поточних рахунків є великим, можна виявити мінімальний незнижуваний рівень залишків на цих рахунках в цілому, незважаючи на невизначеність та волатильність окремих рахунків клієнтів. Стійка (незнижувана) частина залишків на розрахункових і поточних рахунках позитивно впливає на структуру ресурсної бази банку.

Кошти, розміщені на розрахункових і поточних рахунках (депозити до запитання), не лише є найбільш вигідними, але й найбільш непередбачуваними інструментами, що може послабити ліквідність банку. Таким чином, висока частка цих коштів у загальних мобільних активах може створити обмеження для банку використовувати їх у кредитній та інвестиційній діяльності. У світовій практиці оптимальний рівень цієї частки залучених коштів зазвичай не перевищує 30%.

Говорячи про сутність банківського депозиту, важливо відзначити його двоїсту природу, оскільки він виконує подвійну роль: з одного боку, функцію грошей, а з іншого - роль капіталу, що приносить відсоток.

Таким чином, депозит приносить користь не лише вкладникові, але й банку. Велика кількість депозитів створює для банку ресурсну базу, яку він може розмістити на вигідних умовах у різних сферах економіки. Різниця між відсотками за депозитами та відсотками, отриманими від позичальників банківських депозитних ресурсів, є винагородою банку за його зусилля у привабленні вільних

грошових коштів і їх розміщенні.

1.2 Особливості формування депозитної політики банку та інструменти її реалізації

В умовах конкурентного ринку банки повинні постійно вдосконалювати свою пропозицію, впроваджувати нові фінансові інструменти та розробляти депозитну політику, щоб підтримувати свою конкурентоспроможність. Депозитна політика комерційного банку включає широкий спектр заходів, спрямованих на створення ефективного депозитного портфеля та визначення оптимальної комбінації джерел фінансування.

Підприємці часто обирають розміщення своїх вільних коштів на депозитних рахунках, тому депозитні ставки за гривневими рахунками є ключовими показниками їхньої активності. Ефективна депозитна політика банку сприяє не лише збільшенню активності підприємців, але і формує довіру до економічної системи країни, що сприяє зростанню національного доходу [14].

У банківській системі України велике значення приділяється кредитним операціям, які виступають ключовим чинником для забезпечення прибутковості банківських установ. Обсяг та характер кредитних операцій сильно пов'язані з формуванням депозитного портфеля банку. Таким чином, стратегії, методи та інструменти залучення вкладів розглядаються як окрема політика.

Депозитна політика – це складне явище, яке можна розглядати як у широкому, так і вузькому контекстах. У широкому розумінні, депозитну політику комерційного банку охарактеризовано як стратегію та тактику управління ресурсами для забезпечення їх повернення, а також організацію та управління депозитним процесом. У вузькому розумінні, депозитна політика визначає стратегію та тактику банку в організації депозитного процесу для забезпечення його ліквідності.

Депозитна політика банківської установи ґрунтується на аналізі рівня розвитку депозитних відносин банку з клієнтами і спрямована на їх удосконалення

та розвиток. Комерційні банки повинні активно розробляти депозитну політику для регулювання та управління взаєминами з клієнтами щодо обігу коштів.

Для докладнішого розгляду механізму формування та реалізації депозитної політики комерційного банку розглянемо суб'єкти та об'єкти цієї політики (див. таблицю 1.2).

Таблиця 1.2

Суб'єкти та об'єкти депозитної політики

Суб'єкти	Об'єкти
Правління банку Спостережна Рада Ревізійна комісія Комітет управління активами і пасивами Структурні підрозділи: відділ маркетингу, обліково-операційний відділ, депозитний відділ, тарифний комітет, відділ ризик-менеджмент	Спектр депозитних продуктів Депозитні операції банку Депозитний портфель в цілому

Основну роль у формуванні депозитної політики комерційного банку відіграють наступні суб'єкти:

1. Правління банку: Здійснює керівництво діяльністю залучення депозитних ресурсів. Утворює необхідні підрозділи, відповідає за ведення бухгалтерського обліку та звітність депозитних операцій.

2. Спостережна рада: Визначає потребу в депозитних ресурсах, оцінює ефективність дій правління, затверджує характеристики банківських продуктів та цінову політику залучення ресурсів.

3. Ревізійна комісія: Контролює дотримання законодавчих та нормативних актів, що регулюють залучення депозитів.

4. Комітет з управління активами та пасивами: Розглядає місячно собівартість пасивів та прибутковість активів, приймає рішення стосовно політики відсоткової маржі.

5. Тарифний комітет: Аналізує співвідношення собівартості депозитних послуг та конкурентоспроможності тарифів.

6. Підрозділ ризик-менеджменту: Розробляє внутрішньо-банківські документи для ідентифікації, оцінки, вимірювання та контролю ризиків,

пов'язаних із залученням депозитних ресурсів.

Депозитна політика банку повинна охоплювати наступні аспекти:

Формування стратегії в залученні коштів вкладників: Основаної на ретельному аналізі ринку, включаючи дослідження фінансового середовища, аналіз місця і ролі банку в системі банків, а також діагностику та прогнозування.

Розробка тактики в рекламі нових банківських депозитних продуктів: Включаючи товарну, цінову, збутову і комунікаційну політику.

Реалізація розробленої стратегії і тактики: Включає в себе запуск та просування нових продуктів для клієнтів.

Контроль за реалізацією політики і її ефективність: Оцінюється для забезпечення відповідності поставленим завданням.

Моніторинг діяльності банку з залучення коштів: Здійснюється для оцінки результативності і вчасного виявлення можливих проблем.

У процесі виконання цих завдань банки повинні враховувати різноманітні зовнішні та внутрішні фактори, такі як макроекономічні умови (ринковий стан, ризики, рівень інфляції, конкуренція), а також мікроекономічні аспекти (прибутковість, ліквідність, розширення клієнтури, завоювання нових ринків, впровадження нових операцій) [8].

При формуванні політики залучення коштів комерційні банки також повинні враховувати інтереси всіх сторін (рис. 1.1).

Зовнішні фактори						Внутрішні фактори						
Стан фінансового ринку	Рівень інфляції	Попит на банківські послуги	Рівень банківської конкуренції	Політика НБУ і Мінфіну України	Регіональна специфіка	Стан соціального середовища	Стабільність депозитів	Спектр банківських послуг	Цінова політика	Клієнтура банку	Кваліфікація і досвід персоналу банку	Обсяг витрат банку на реалізацію депозитної політики

Рисунок 1.1 – Фактори, що впливають на депозитну політику комерційного

банку

З побудованої моделі на рис. 1.1 можна зробити висновок, що інтереси банків, вкладників та держави мають певні конфлікти між собою. Це є типовим для ринкової економіки, де різні учасники мають свої цілі та інтереси. Основним завданням національних держав та банків є знаходження балансу і створення системи політики, яка задовольняє потреби всіх сторін.

На даному етапі розвитку економічних відносин держава, шляхом створення законів та сприятливих умов, надає можливість банкам функціонувати та залучати вільні грошові кошти клієнтів. Взаємодія між банками та вкладниками важлива, і врахування цього аспекту у розробці політики є критично важливим. Зусилля національних держав та банків повинні бути спрямовані на створення такого регулюючого середовища, яке б сприяло гармонізації інтересів різних учасників фінансового ринку для досягнення стійкого економічного розвитку.

Розглянемо ставки оподаткування доходів на депозитні кошти в країнах Європейського союзу (табл. 1. 3).

Таблиця 1.3

Ставка оподаткування відсоткових доходів в країнах Європи [Ошибка!

Источник ссылки не найден.]

Країни Європи	Ставка оподаткування. %	Країни з перехідною економікою	Ставка оподаткування. %
Австрія	27.5	Албанія	10.0
Бельгія	15.0	Грузія	10.0
Велика Британія	20.0	Естонія	00.0
Греція	15.0	Латвія	00.0
Ірландія	20.0	Литва	00.0
Іспанія	25.0	Македонія	10.0
Італія	27.0	Польща	20.0
Німеччина	25.0	Словаччина	15.0
Португалія	20.0	Словенія	00.0
Фінляндія	29.0	Україна	19.5
Франція	30.0	Чехія	15.0

З таблиці 1.3 видно, що багато країн використовують оподаткування відсоткових доходів. Однак цей інструмент має особливості, зокрема висока ставка

податку виявляється у високорозвинених країнах, де існують численні альтернативні можливості для розміщення коштів, і банки користуються великою довірою клієнтів як надійні фінансові установи. У країнах із трансформаційною економікою, які стежать за перенаправленням вільних економічних коштів у реальний сектор, ставки оподаткування відсоткових доходів зазвичай встановлюються на мінімальному рівні або можуть бути відсутніми. Така стратегія спрямована на привертання уваги власників вільних коштів до банківських установ і стимулювання їх розміщення у банківській системі.

Україна, згідно з таблицею, має досить високий рівень оподаткування відсоткових доходів за депозитами в банках. Це може стати додатковим фактором недовіри до банківської системи та змусити великих інвесторів шукати інші, більш дохідні можливості для розміщення свого капіталу.

На сьогодні важко прогнозувати дії держави стосовно політики комерційних банків в Україні. Ураховуючи історію банківської системи країни, можна зазначити, що держава має можливість втручатися у всі зусилля банку, щодо залучення вкладів. Політична криза та війна в Україні вже призвели до прийняття законів, які обмежують можливість дострокового зняття вкладів та встановлення податку на доходи, отримані від розміщення коштів на вкладних рахунках банків.

Розвиток української економіки у сучасних умовах вимагає вирішення теоретичних та практичних питань, пов'язаних із формуванням стійких ресурсів для банків та забезпечення їхньої надійності та ліквідності. У практичній діяльності банківських установ необхідно забезпечити ефективну політику, яка дозволяє швидко та гнучко реагувати на можливості та своєчасно передбачати зміни в умовах ринку.

Формування депозитної політики відіграє ключову роль у діяльності банків, оскільки здійснення господарських операцій вимагає наявності достатньої суми грошових коштів. Ефективність роботи банків щодо формування ресурсів визначає важливі показники їхньої діяльності, такі як рентабельність та ліквідність. Таким чином, оптимізація роботи банків у контексті залучення депозитних коштів залишається актуальною та вимагає обґрунтованого підходу до формування

депозитної політики. Ця політика повинна повністю враховувати інтереси всіх сторін, що беруть участь у процесі залучення депозитів: клієнтів банку, самого банку та держави (рис. 1.2).

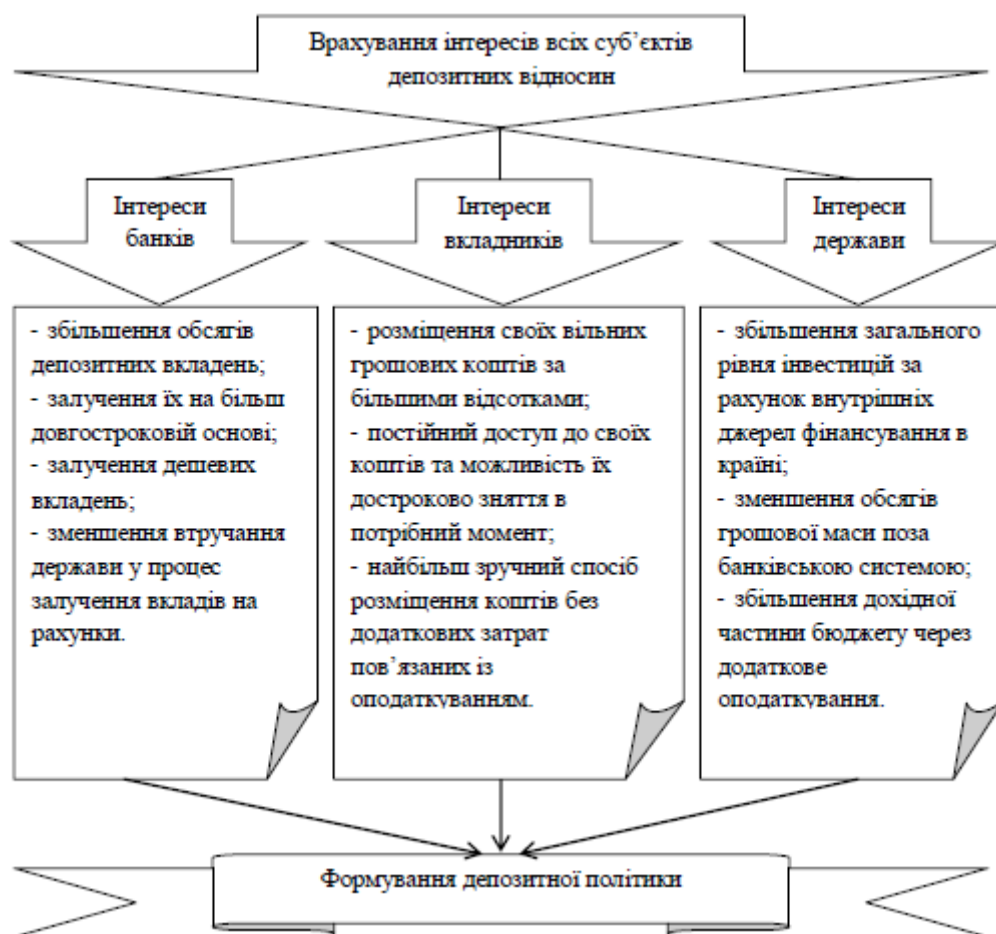

Рисунок 1.2 – Модель формування депозитної політики

Національний банк України відіграє ключову роль у формуванні депозитної політики, виступаючи регулятором для збалансування грошового обігу в країні та запобігання знеціненню національної грошової одиниці. Це визначає необхідність формування депозитної політики на макроекономічному та державному рівнях.

Державна депозитна політика поділяється на два основних типи: консервативний та ліберальний. Консервативний підхід застосовується при високому рівні інфляції, зростанні цін та зменшенні виробництва, тоді як ліберальний використовується при низькому рівні інфляції.

Основні аспекти державної депозитної політики відображені на рис. 1.3.

Щодо мікроекономічного рівня формування та впровадження депозитної

політики, основним документом, який належить визначати процес залучення тимчасово вільних коштів від підприємств, організацій і населення на рахунки в банку на депозити (вклади), є меморандум депозитної політики банку. Цей документ розробляється самостійно кожним банком на підставі стратегічного плану банку, враховуючи аналіз структури, стану та динаміки ресурсної бази банку, а також враховуючи перспективи її розвитку.

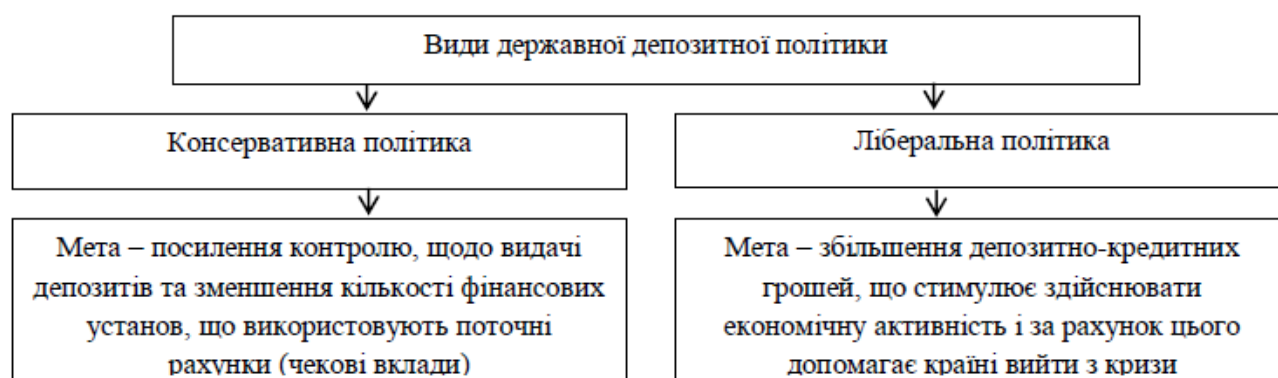

Рисунок 1.3 – Види державної депозитної політики

Меморандум депозитної політики є конфіденційним документом, і він щорічно затверджується радою банку. Немає єдиної схеми для такого меморандуму, оскільки він складається із зваженням на цілі та завдання комерційного банку, що визначені його статутом.

При розробці меморандуму депозитної політики комерційний банк повинен керуватися такими принципами:

- максимізація прибутку;
- забезпечення стабільності ресурсної бази та рівня ліквідності;
- гнучкість асортиментної і цінової політики та пристосування окремих параметрів збуту до вимог клієнтів [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

З метою досягнення оптимального обсягу депозитних ресурсів комерційний банк повинен враховувати низку факторів, серед яких:

- рівень інфляції та доходів населення в країні;
- політику Національного банку України та уряду, а також стан соціального середовища;
- удосконалення та навчання персоналу банку з питань обслуговування

клієнтів та використання технік спілкування із ними;

– розробка нових форм взаємодії із клієнтами, спрямованих на їх зацікавлення в банківських послугах, а також створення більш зручних умов для укладення депозитних угод;

– заохочення та зацікавлення клієнтури банку (за допомогою реклами, програмних додатків, розташування філій та центрів обслуговування в місцях, близьких до клієнтів, а також гнучкого графіку роботи).

Враховуючи зазначені аспекти, схему формування депозитної політики окремого банку можна зобразити за допомогою наступної схеми (рис. 1.4):

Рисунок 1.4 – Формування депозитної політики окремого банку

Процес реалізації депозитної політики можна розділити на дві ключові фази: Здійснення депозитних операцій та формування депозитного портфелю банку.

Використання різних методів, як цінових, так і нецінових, для ефективного управління депозитними коштами.

В залежності від економічної ситуації, розвитку депозитного сектора та загальної стратегії банку, виділяють три основних типи депозитної політики банку, які зображені на рисунку 1.5.

З метою регулювання та практичної реалізації діяльності банку, стосовно взаємовідносин із вкладниками, банки розробляють загальні положення про банківську діяльність. Ці положення визначають основні принципи взаємодії між банком і вкладником на основі депозитного договору.

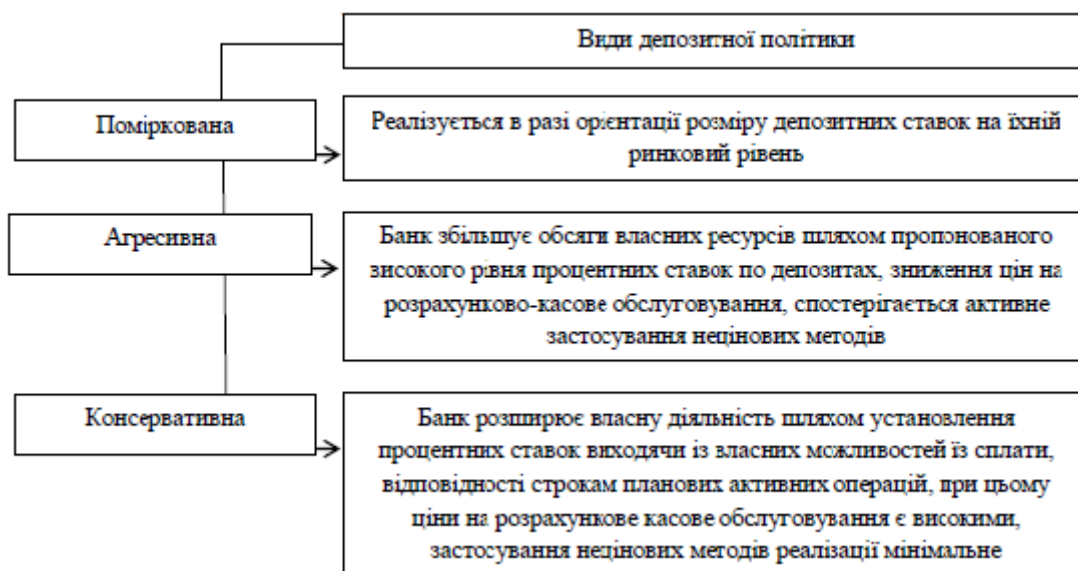

Рисунок 1.5 – Види депозитної політики банку [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Договір банківського вкладу може бути класифікованим відповідно до об'єкта та предмета дії. Він включає такі ключові пункти:

- Дату початку дії договору.
- Умови поповнення вкладу та нарахування процентів.
- Процедура виплати процентів за вкладом.
- Загальні умови угоди.
- Умови продовження вкладу на новий період.
- Порядок повернення вкладу.
- Для реалізації депозитної політики банк використовує цінові та нецінові методи управління вкладами.

Цінові методи передбачають використання відсоткової ставки за депозитами як основного інструменту у конкурентній боротьбі за приваблення вільних грошових коштів фізичних та юридичних осіб. Збільшення запропонованої банком ставки сприяє привертанню додаткових ресурсів, тоді як збереження або зниження депозитної ставки може відбуватися при перенасиченні банку ресурсами чи відсутності прибуткових напрямів для їх розміщення [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Об'єктами цінової політики в галузі депозитної діяльності є:

- Розміри процентних ставок;
- Мінімальна сума для відкриття депозитного рахунку;
- Умови нарахування та сплати процентів;
- Можливості встановлення індивідуальних процентних ставок для окремих категорій клієнтів.

В умовах конкурентного середовища цінові параметри депозитів повинні бути такими ж гнучкими, як і асортимент послуг. Ціни на депозитні продукти мають постійно адаптуватися до ринкових змін.

У сучасних умовах, при нестабільності в країні, ключовим методом стає саме процентна політика.

Насупроти ціновим методам, нецінові методи спрямовані на професійний маркетинг, який не впливає на розмір відсоткової ставки. Нецінові методи представлені на рисунку 1.6.

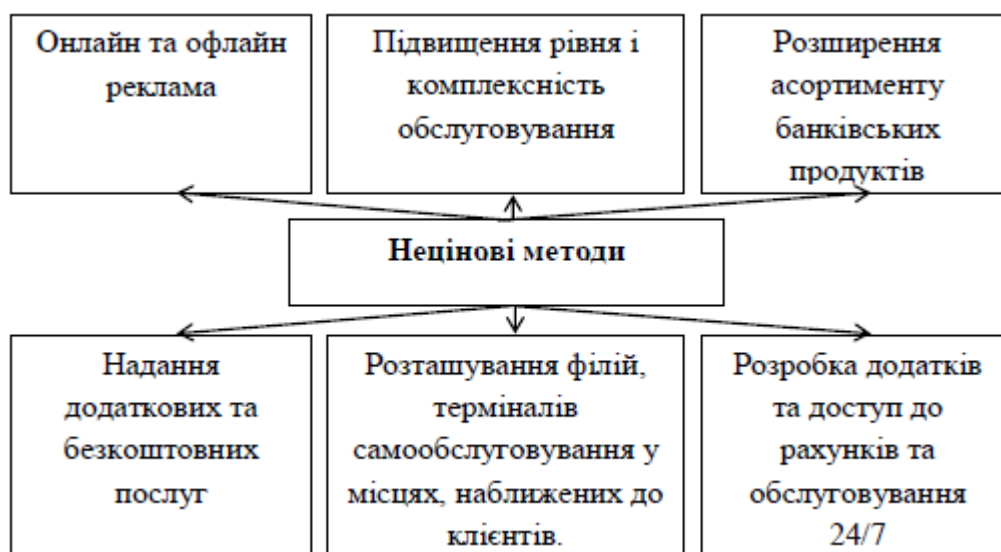

Рисунок 1.6 – Нецінові методи управління депозитними коштам

На державному рівні, метою банківських установ є підтримка стабільності та економічного розвитку банківської системи. Отже, формування депозитної політики безпосередньо залежить від ресурсної бази банку. Головною метою будь-якої фінансової установи при реалізації ресурсної політики є ефективне функціонування банку, мобілізація грошових коштів, досягнення рентабельності,

забезпечення ліквідності, мінімізація ризиків та оптимізація депозитного портфеля.

Банки формують свої ресурси в трьох основних напрямках:

– По-перше, це формування власних коштів як основи для забезпечення економічної самостійності та відповідальності за свої зобов'язання.

– По-друге, залучення грошових коштів від юридичних та фізичних осіб на зберігання, діючи як посередник.

– По-третє, позичення коштів на фінансовому ринку через міжбанківські кредити, кредити центрального банку та операції з цінними паперами на вторинному фондовому ринку.

Ці ресурси надають можливість банку ефективно функціонувати та забезпечувати свою ліквідність.

1.3 Організаційно-економічна характеристика діяльності банку

АТ КБ «ПриватБанк» (далі Банк) є універсальним Банком з фокусом на роздрібний сегмент, що активно просуває послуги для малого та середнього бізнесу та вибірково працює в корпоративному секторі. Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України (НБУ) з березня 1992 року. Станом на 31 грудня 2022 року Банк має 8 філій і 1200 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі (31 грудня 2021: 20 філій і 1475 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі).

Розподіл функцій між органами управління Банку забезпечує ефективну систему управління та внутрішнього контролю.

Єдиним акціонером Банку, якому належить 100% акцій, є держава в особі Кабінету Міністрів України (місцезнаходження: 01008, м. Київ, вул. Грушевського, буд. 12/2).

Держава в особі Міністерства фінансів України набула права власності на 100% акцій Банку 21 грудня 2016 року відповідно до статті 41.1 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [30] та згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2016 року № 961 «Деякі питання

забезпечення стабільності фінансової системи» [7].

Органи управління Банку наведені на рис. 1.7.

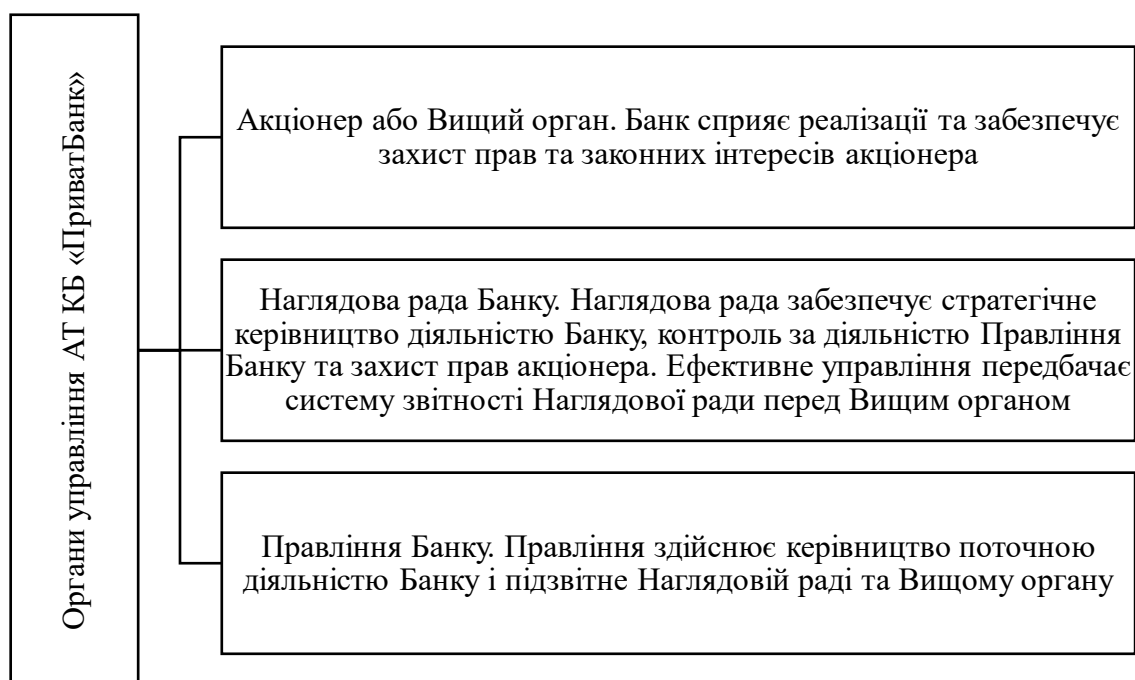

Рисунок 1.7 – Органи управління АТ КБ «ПриватБанк»

Джерело: сформовано автором на основі [1]

З 30.04.2019 власником Банку є держава в особі Кабінету Міністрів.

- Постійними комітетами Наглядової ради є:
- Комітет з питань аудиту;
- Комітет з питань ризиків;
- Комітет з питань корпоративного управління, винагород та призначень;
- Комітет з питань технологій, даних та інновацій;
- Комітет з питань стратегії і трансформації.

Порядок утворення та діяльності комітетів Наглядової ради, вимоги до їх членів, а також перелік питань, які підлягають розгляду комітетами Наглядової ради, визначені Статутом Банку, Положенням про Наглядову раду, а також Положеннями про відповідні комітети Наглядової ради Банку [1].

З метою забезпечення більшої ефективності роботи Правління у Банку створено такі комітети:

- Бюджетний комітет;

- Комітет з питань комплаєнсу та фінансової безпеки;
- Комітет з питань управління активами та пасивами;
- Трансформаційний комітет;
- Комітет з управління операційними ризиками та інформаційної безпеки;
- Кредитний комітет;
- Маркетинговий та PR-комітет;
- Проектний комітет (ліквідовано на початку 2022 року);
- Комітет з питань продуктів та тарифів;
- Тендерний комітет;
- Технологічний комітет;
- Комітет з питань управління непрацюючими активами.

Правління може створити інші комітети з урахуванням розміру активів, особливостей діяльності Банку, характеру і обсягів банківських та інших фінансових послуг, профілю ризику Банку, системної важливості Банку.

Компетенція, структура, порядок роботи, права, обов'язки та відповідальність комітетів визначається Положеннями про відповідний комітет, які затверджує Правління Банку.

Протягом 2022 року Наглядова рада затвердила ряд змін до організаційної структури Банку, відповідно до яких виконавчий орган складається з восьми позицій, а саме [1]:

- голова правління,
- заступник голови правління (з питань фінансів),
- заступник голови правління (з операційних питань),
- заступник голови правління (з питань управління ризиками) ,
- заступник голови правління (з питань реорганізації та проблемних активів),
- член Правління (з питань роздрібного бізнесу),
- член Правління (з питань малого і середнього бізнесу),
- член Правління (з питань комплаєнсу).

В Банку функціонує постійно діючий підрозділ внутрішнього аудиту, який

здійснює незалежну оцінку ефективності діяльності першої та другої ліній захисту та загальну оцінку ефективності системи внутрішнього контролю в Банку.

Підрозділ внутрішнього аудиту підпорядковується Наглядовій раді Банку та звітує перед нею. Наглядова рада здійснює моніторинг і перевіряє ефективність служби внутрішнього аудиту в Банку.

В 2022 році, незважаючи на воєнний стан, продовжувалось вдосконалення організаційної структури банку згідно з затвердженою Стратегією розвитку банку: відбулися зміни в регіональній мережі (продовжено переведення балансів і клієнтів філій на баланс Головного офісу Банку); відбулися зміни в структурі Головного офісу (створені нові посади Членів Правління Банку, створено ряд нових підрозділів, змінені внутрішні структури та підпорядкованість окремих підрозділів) [1].

Відповідно до Статуту АТ КБ «Приватбанк», що погоджений НБУ 11.06.2018 р. метою (цілями) діяльності Банку «є здійснення банківської діяльності, спрямованої на отримання прибутку для власного розвитку та в інтересах власника» [1].

Предметом діяльності Банку є «надання банківських та інших фінансових послуг на підставі ліцензій та дозволів, виданих Національним банком України та/або іншими уповноваженими державними органами, та здійснення іншої діяльності, визначеної законодавством У країни. Банк може здійснювати банківську діяльність виключно на підставі банківської ліцензії, наданої Національним банком України. Банк здійснює діяльність, надає банківські та інші фінансові послуги в національній валюті, а за наявності відповідної ліцензії Національного банку України – в іноземній валюті» [1].

Банк має право надавати банківські та інші фінансові послуги (крім послуг у сфері страхування), а також здійснювати іншу діяльність, визначену чинним законодавством України. До банківських послуг належать:

- 1) залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб;
- 2) відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у

тому числі у банківських металах, та рахунків умовного зберігання (ескроу);

3) розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Банк має право надавати своїм клієнтам (крім банків) фінансові послуги, у тому числі шляхом укладення з юридичними особами (комерційними агентами) агентських договорів. Перелік фінансових послуг, що Банк має право надавати своїм клієнтам (крім банків) шляхом укладення агентських договорів, встановлюється Національним банком України. Банк зобов'язаний повідомити Національний банк України про укладені ним агентські договори. Банк має право укладати агентський договір з юридичною особою, яка відповідає встановленим Національним банком України вимогам.

Банк, крім надання фінансових послуг, «має право здійснювати також діяльність щодо: 1) інвестицій; 2) випуску власних цінних паперів; 3) випуску, розповсюдження та проведення лотерей; 4) зберігання цінностей або надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа; 5) інкасації коштів та перевезення валютних цінностей; 6) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг. Банк має право розпочати новий вид діяльності або надання нового виду фінансових послуг (крім банківських) за умови виконання встановлених Національним банком України вимог щодо цього виду діяльності або послуги» [1].

Банк самостійно встановлює процентні ставки та комісійну винагороду за надані послуги.

Банк здійснює зовнішньоекономічну діяльність згідно із Законами та нормативно-правовими актами, що регулюють подібні правовідносини.

Банк «має право надавати фінансові послуги, передбачені законодавством України, здійснювати також іншу діяльність, яка не заборонена законодавством України, відповідно до дозволів (ліцензій) уповноважених органів (якщо здійснення такої діяльності потребує отримання дозволів або ліцензій), у тому числі, але не виключно: професійну діяльність на ринку цінних паперів (фондовому

ринку): брокерську діяльність; дилерську діяльність; андеррайтинг; діяльність з управління цінними паперами; діяльність з управління іпотечним покриттям; депозитарну діяльність депозитарної установи; депозитарну діяльність – діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування; депозитарну діяльність – діяльність із зберігання активів пенсійних фондів» [1].

Банк «здійснює зберігання і обслуговування обігу цінних паперів на рахунках у цінних паперах та операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів. Дані операції проводяться на підставі ліцензій Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку у відповідності з вимогами чинного законодавства» [1].

Види діяльності та здійснення інших угод, що підлягають ліцензуванню або вимагають отримання дозволу на їх провадження, провадяться Банком після одержання відповідної ліцензії або дозволу.

Наведений перелік операцій та видів діяльності не є вичерпним, і не позбавляє Банк права здійснювати іншу діяльність, визначену статтею 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [21], а також надавати інші фінансові послуги, визначені статтею 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

Діяльність банків регламентується Цивільним та Господарським кодексами України, Законами України, нормативно-правовими актами НБУ, статутами банків та кредитними договорами.

Загальні засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні регламентуються Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Згідно із Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банках встановлюється Національним банком України» **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Функції Національного банку України у сфері бухгалтерського обліку

визначені також у Законах України «Про Національний банк України» [28] та «Про банки і банківську діяльність» [21].

Так, у статті 41 Закону України «Про Національний банк України» зазначено, що «НБУ встановлює обов'язкові для банків стандарти та правила ведення бухгалтерського обліку та звітності, що відповідають вимогам законодавства України» [28].

У статті 68 Закону України «Про банки і банківську діяльність» сказано, що «банки організовують бухгалтерський облік відповідно до внутрішньої облікової політики, розробленої на підставі правил, встановлених Національним банком України відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та положень (стандартів) України» [21].

На основі нормативно-правових актів НБУ, кожен банк розробляє корпоративні (внутрішні) нормативно-правові акти, що визначають порядок ведення бухгалтерського обліку операцій, які здійснює банк.

Серед основних законодавчих та нормативно-правових актів України, які регулюють діяльність банків, слід виділити такі:

1) Закон України «Про банки і банківську діяльність» «подає перелік операцій, зокрема кредитних, які можуть здійснюватися банками, що отримали ліцензію НБУ» [21].

2) Закон України «Про Національний банк України» «визначає операції Національного банку, серед яких надання кредитів банківським установам для підтримки ліквідності, та регламентує здійснення Національним банком банківського регулювання і нагляду, зокрема, з метою захисту інтересів вкладників та кредиторів і забезпечення фінансової надійності банків» [28].

3) Закон України «Про заставу» – «розкриває основні норми застосування застави, вимоги до предмета застави, змісту і форми договору застави, збереження застави, її припинення та ін.» [25].

4) Закон України «Про іпотеку» «регулює взаємозв'язки між банківськими установами та позичальниками у сфері іпотечного кредитування, визначає моменти виникнення, застосування та припинення іпотеки; предмети іпотеки та вимоги, які

ними забезпечуються, умови передачі нерухомого майна в іпотеку, описує державну реєстрацію та страхування предмета іпотеки, особливості надання в іпотеку різних видів нерухомого майна, порядок укладання договору іпотеки, висуває вимоги до змісту та форми заставної та можливості її використання для рефінансування тощо» [26].

5) Закон України «Про іпотечні облігації» «регулює діяльність щодо емісії та розміщення іпотечних облігацій банківських установ, визначає види іпотечних облігацій, правові засади їх обігу, вимоги до їх іпотечного покриття, умови виконання зобов'язань за іпотечними облігаціями, а також особливості державного регулювання і нагляду у цій сфері» [27].

6) Закон України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» «регулює діяльність в Україні бюро кредитних історій, визначає механізми врегулювання взаємозв'язків, які виникають у сфері збору, оброблення, зберігання, захисту та використання інформації про виконання позичальниками грошових зобов'язань, функціонування установ (бюро кредитних історій), пов'язаних з обміном інформації і забезпечення прав та інтересів суб'єктів кредитних історій» [29].

7) Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» «визначає правовий режим регулювання обтяжень рухомого майна, встановлених з метою забезпечення виконання зобов'язань, а також виникнення, оприлюднення та реалізації інших прав юридичних і фізичних осіб стосовно рухомого майна» [23].

8) Закон України «Про страхування» «регулює процедуру здійснення страхування кредитних ризиків банківських установ, права та обов'язки страховика і страхувальника, порядок укладання договору страхування тощо» [31].

9) Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні», «регулює кредитну діяльність банківських установ шляхом визначених у ній Національним банком України нормативів кредитного ризику та їх граничних значень, яких повинні дотримуватися вітчизняні банки» [10].

13) «Методичні рекомендації щодо організації та функціонування системи

ризик-менеджменту в банках України» «визначають окремі положення управління кредитними ризиками в банках, структуру підрозділів з управління ризиками тощо» [17].

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» «визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні і спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації» **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Взаємозв'язки між банками і контрагентами визначаються на договірних засадах, через укладання договорів, які мають передбачати права і обов'язки сторін з належним оформленням справ. При проведенні кредитної діяльності банківські установи також керуються кредитною політикою банку та внутрішньобанківськими положеннями щодо здійснення кредитних операцій.

Таблиця 1.1

Рейтинги АТ КБ «Приватбанк»

Standard Rating	
Довгостроковий рейтинг за національною шкалою	uaAA
Короткостроковий кредитний рейтинг	uaK1
Рейтинг депозитів	ua.1
Fitch Ratings	
Довгостроковий рейтинг за національною шкалою	AA (ukr)/Stable
Рейтинг стійкості	ccc-
Довгостроковий рейтинг РДЕ в іноземній валюті	CCC-
Довгостроковий рейтинг РДЕ в національній валюті	CCC
Короткостроковий рейтинг РДЕ в іноземній валюті	C
Рейтинг підтримки	WD
Рівень підтримки довгострокового РДЕ	WD
Moody's (рейтинги визначаються на основі публічної інформації)	
Базова оцінка кредитоспроможності (BCA)	ca
Скоригована базова оцінка кредитоспроможності (Adjusted BCA)	ca
Довгострокові депозити (іноземна валюта)	Caa3
Довгострокові депозити (національна валюта)	Caa3
Довгострокова оцінка ризику контрагента	Caa3(cr)
Довгостроковий рейтинг ризику контрагента (іноземна валюта)	Caa3
Довгостроковий рейтинг ризику контрагента (національна валюта)	Caa3

Джерело: сформовано автором за даними [1]

Міжнародні рейтингові агентства «продовжують більш уважно та часто відслідковувати тренди розвитку України під час війни та періодично

переглядають суверенні рейтинги країни та, відповідно, рейтинги банківської системи. У березні 2022 року, на тлі військового конфлікту з росією, рейтингові агентства Fitch Ratings та Moodys переглянули суверенний рейтинг України та, відповідно, рейтинги Банку. Так, довгостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті оцінюється на рівні «ССС-» (раніше «В»), рейтинг за довгостроковими депозитами в національній та іноземній валютах Саа2 (раніше В3). Агентства зазначають, що рейтингове рішення відображає військове вторгнення росії, яке призвело до підвищених ризиків для зовнішніх та державних фінансів, макрофінансової та політичної стабільності України» [1].

В серпні рейтингове агентство Fitch Ratings «підтвердило довгострокові рейтинги дефолту емітента (РДЕ) чотирьох державних банків, в т.ч. ПриватБанку, та трьох приватних банків України в іноземній та національній валюті на рівні ССС- та ССС відповідно. Також Fitch знизило рейтинг стійкості шести банків до сс, а рейтинг Приватбанку до ссс-, щоб відобразити підвищені суверенні ризики та ризики операційного середовища для кредитоспроможності банків. Зниження рейтингів стійкості стало результатом зниження суверенного рейтингу України до сс через відстрочку виплат за єврооблігаціями. «Вища стійкість ПриватБанка на рівні ссс- показує нашу думку про сильніші буфери покриття збитків, ніж у інших шести банків»,– пише Fitch» [19]. Останній перегляд рейтингів був в лютому 2023, «коли рейтингове агентство Moody's змінило рейтинги оцінки кредитоспроможності п'яти українських банків, в т.ч. ПриватБанку, на «Са» з «Саа3» внаслідок зниження рейтингу незабезпеченого боргу в Україні відповідно до «Са» з «Саа3». Moody's зазначає, що зниження рейтингів зумовлене наслідками війни з Росією, які, ймовірно, створять довгострокові проблеми для економіки та державних фінансів України» [1].

Аналіз ділової активності комерційного банку може включати оцінку різних аспектів його функціонування та результативності. Показники оцінки економічного потенціалу і ділової активності банку зведено в табл. 1.4.

Ділова активність банку характеризується його спроможністю залучати кошти й ефективно їх розміщувати. Ділову активність визначає рівень залучення

пасивів і рівень їх використання в активах, тому, в першу чергу, доцільно скористатися результатами аналізу балансу банку та співставити взаємопов'язані статті активів і пасивів, звернувши увагу на тенденції їх зміни в досліджуваному періоді.

Таблиця 1.4

Показники оцінки економічного потенціалу і ділової активності банку

Назва показника	Формула розрахунку	Економічний зміст
Коефіцієнт активності залучення ресурсів Resource Mobilization Ratio	Обсяг залучених ресурсів / Обсяг пасивів	Частка залучених коштів у загальних пасивах
Рівень депозитів у зобов'язаннях Deposit-to-Liabilities Ratio	Загальний обсяг депозитів / Загальний обсяг зобов'язань	Характеризує зростання стабільності ресурсної бази
Рівень використання залучених коштів в доходні активи Loan-to-Asset Ratio	Обсяг кредитів / Загальний обсяг активів	Співвідношення доходних активів і залучених коштів
Коефіцієнт доходних активів ROA	Чистий прибуток / Загальний обсяг активів	Є показником ефективності, який вимірює дохідність активів банку
Коефіцієнт кредитної активності Credit activity ratio	Обсяг кредитного портфеля / Загальний обсяг активів	Вимірює ступінь використання кредитних ресурсів банку для надання кредитів та фінансування
Коефіцієнт інвестиційної активності Investment activity ratio	Сума інвестиційного портфеля / Загальний обсяг активів	Питома вага інвестиційних вкладень в загальних активах
Коефіцієнт оборотності активів банку Asset turnover ratio	Чистий дохід / Загальний обсяг активів	Вимірює ефективність використання активів банку для генерації доходу.
Тривалість 1 обороту активів в днях	365 / Коефіцієнт оборотності активів банку	-

Джерело: сформовано автором на основі [15]

Результати аналізу ділової активності АТ КБ «Приватбанк» представлені у табл. 1.5. За даними табл. 1.3 можна зробити наступні висновки.

Коефіцієнт активності залучення ресурсів (resource mobilization ratio) використовується для вимірювання відношення між обсягом залучених ресурсів банку і його активами. Цей показник допомагає оцінити ефективність використання залучених ресурсів для формування активності банку.

У звітних роках банк використовував від 82,4% до 89,3% своїх залучених

ресурсів для формування активності. Динаміка показника позитивна. Високий коефіцієнт свідчить про ефективне використання залучених ресурсів для генерації активності банку.

Таблиця 1.5

Аналіз ділової активності АТ КБ «Приватбанк»

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абс. відх. 2021 року до 2020 року	Абс. відх. 2022 року до 2020 року
Коефіцієнт активності залучення ресурсів	0,824	0,834	0,893	0,010	0,069
Рівень депозитів у зобов'язаннях	0,948	0,972	0,978	0,024	0,029
Рівень використання залучених коштів в доходні активи	0,209	0,235	0,318	0,026	0,109
Коефіцієнт доходних активів	0,064	0,087	0,056	0,024	-0,008
Коефіцієнт кредитної активності	0,609	0,604	0,463	-0,004	-0,145
Коефіцієнт інвестиційної активності	0,312	0,322	0,266	0,010	-0,045
Коефіцієнт оборотності активів банку	0,056	0,073	0,074	0,017	0,017
Тривалість 1 обороту активів в днях	6463,37	4996,18	4943,07	-1467,18	-1520,294

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності банку

Рівень депозитів у зобов'язаннях (deposit-to-liabilities ratio) відображає відношення загальної суми депозитів, залучених банком, до його загальних зобов'язань. Цей показник допомагає визначити частку депозитів в структурі фінансових зобов'язань банку.

Рівень депозитів у зобов'язаннях є важливим показником стійкості та надійності банку. Станом на 2022 рік цей показник складає 97,8%, що свідчить про велику залежність банку від депозитів як джерела фінансування та показує високий рівень довіри клієнтів.

У 2022 році 31,8% рівень використання загальних активів банку

використовується для надання кредитів. Рівень використання залучених коштів в доходні активи відображає рівень кредитування банку та ефективність управління його активами. Високий рівень може свідчити про активну кредитну політику банку та більшу генерацію доходів. Зворотно, низький рівень може вказувати на більш консервативний підхід до кредитування та меншу дохідність активів банку.

Коефіцієнт доходних активів зростає з 0,064 у 2020 році до 0,087 до у 2021 році, та знижується до 0,056 у 2022 році (рентабельність активів складає 5,6%, тобто на 1 гривню, вкладену в активи підприємства припадає 5,6 коп. чистого прибутку). Коефіцієнт доходних активів є важливим показником, який використовується для оцінки рентабельності банку. Високе значення ROA свідчить про ефективне використання активів та генерацію високих прибутків. Зворотно, низьке значення ROA може вказувати на недоцільне використання активів та потенційні проблеми з рентабельністю.

Коефіцієнт кредитної активності знижується у звітних роках й у 2022 році складає 0,463, тобто 46,3% загального обсягу активів банку використовується для надання кредитів. Коефіцієнт кредитної активності є важливим показником, який відображає активність банку в галузі кредитування. Зниження коефіцієнта свідчить про зниження активності кредитної політики банку та його здатності генерувати доходи від кредитних операцій.

Коефіцієнт інвестиційної активності також має низхідну динаміку та у 2022 році складає 0,266, тобто 26,6% загального обсягу активів банку використовується для інвестицій. Коефіцієнт інвестиційної активності є важливим показником, який відображає активність банку в галузі інвестування. Високе значення коефіцієнта свідчить про активну інвестиційну політику банку та його здатність генерувати доходи від інвестиційних операцій. Зниження даного показника свідчить про зниження інвестиційної активності банку у 2022 році.

Коефіцієнт оборотності активів (asset turnover ratio) є показником ефективності використання активів банку для генерації доходу. Він вимірює, скільки грошей генерується від кожної гривні активів банку. Нормативних значень немає, але позитивним явищем є зростання показника. У звітних роках цей

показник має дуже низькі значення, у 2022 році загальні активи банку обертаються лише 0,074 рази, тобто тривалість обороту активів банку складає 4996,18 днів. Це означає, що активи банку обертаються дуже повільно. Це може свідчити про неефективне використання активів для генерації доходу. Повільний оборот активів може вплинути на ліквідність банку, оскільки значний час потрібен для конвертації активів у грошові кошти. Це може ускладнити здійснення платежів та задоволення фінансових зобов'язань.

Висока тривалість обороту активів може бути сигналом для банку, що потрібні стратегічні зміни або перегляд підходу до бізнесу.

Регуляторна діяльність НБУ регламентується чинним законодавством України і визначається як «діяльність, спрямована на підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляд регуляторних актів, що здійснюється регуляторними органами в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені законодавством України. Національний банк здійснює регуляторну діяльність відповідно до вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»[24]. Даний Закон вказує на те, що НБУ є одним з регуляторних органів, і має свою сферу діяльності.

Національний банк України за допомогою економічних нормативів діяльності банків регулює та забезпечує стабільну діяльність банків, своєчасне виконання банками зобов'язань перед вкладниками, запобігає неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через потенційні ризики, що характерні банківській діяльності. Економічні нормативи є основою пруденційного регулювання банків в Україні на основі застосування концепції «Базель І» – Базель ІІ. Банківські нормативи поділяються на [32]:

- «нормативи капіталу: мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1), адекватність (достатність) регулятивного капіталу (Н2), достатність основного капіталу (Н3);

- нормативи ліквідності: короткострокова ліквідність (Н6), коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCRBB) та в іноземній валюті (LCRIB), коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR);

– нормативи кредитного ризику: максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7), великі кредитні ризики (Н8), максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9);

– нормативи інвестування: інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11), загальна сума інвестування (Н12)».

Базою для розрахунку економічних нормативів є:

- для Н2, Н3, Н7, Н8, Н9 – регулятивний капітал банку;
- для Н4-Н6 – співвідношення активів до зобов'язань банку;
- для Н11 та Н12 – статутний капітал банку.

З метою забезпечення стабільності на валютному ринку НБУ встановлено для банків ліміти відкритої валютної позиції: ліміт загальної довгої відкритої валютної позиції банку (Л13-1) та ліміт загальної короткої відкритої валютної позиції банку (Л13-2).

Проведемо аналіз економічних нормативів Банку у 2020-2022 роках (табл. 1.6). Регулятивний капітал (Н1) АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 роках коливався в діапазоні 19,2-40,8 млрд. грн, приріст складає 21,6 млрд. грн. Станом на 01.01.2023 регулятивний капітал (Н1) склав 40,8 млрд. грн., що значно перевищує граничне допустиме значення, встановлене НБУ (для Н1 на рівні 200 млн. грн.)

Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2) АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 роках в період з 01.01.2020 по 01.01.2022 коливався в межах від 14,15% до 18,33%. Станом на 01.01.2023 Н2 АТ КБ «Приватбанк» складає 28,09%, що на 18,09% перевищувало встановлене НБУ граничне значення. Загалом динаміка Н2 АТ КБ «ПРИВАТБАНК» в досліджуваному період була нерівномірною, а його значення з значним запасом перевищували нормативно допустимі, що практично співпадають з середніми значеннями по банківській системі України.

Норматив достатності основного капіталу АТ КБ «Приватбанк» (Н3) протягом 2019-2021 р.р. коливався в межах 7,13-9,17%, демонструючи різноспрямовану динаміку. Найвище значення нормативу спостерігається в 2020 році на рівні 14,6. Водночас Н3 постійно з помітним запасом в 1,5-2 рази перевищує встановлене нормативне значення. Станом на 01.01.2022 р. Н3 АТ КБ

«Приватбанк» на 2,17% перевищувало встановлене нормативом значення.

Аналіз нормативів капіталу АТ КБ «Приватбанк» показав, що Банк добре забезпечений регулятивним та основним капіталом, що підтверджують відповідні нормативи, які з значним запасом перевищують встановлені НБУ порогові значення. АТ КБ «Приватбанк» як державний банк має високий рівень підтримки зі сторони держави Україна – основного акціонера в особі Кабінету Міністрів України.

Таблиця 1.6

Економічні нормативи АТ КБ «Приватбанк» у 2020-2022 роках

Норматив		Роки			
		2020	2021	2022	I кв. 2023
Нормативи капіталу					
H1	Регулятивний капітал (млрд грн)	19223588	35256911	40842924	54561158
H2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	14,15	28,09	18,33	23,06
H3	Норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	7,13	14,06	9,17	11,53
Нормативи ліквідності					
LCR _{ВВ}	Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (не менше 100 %)	268,26	278,23	258,85	504,82
LCR _{іВ}	Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (не менше 100 %)	307,71	218,18	200,36	376,20
NSFR	Коефіцієнт чистого стабільного фінансування - 80%-з 01.04.2021 р. - 90%- з 01.10.2021 р. - 100% - з 1 квітня 2022 р.			156,57	174,06
Нормативи кредитного ризику					
H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	16,64	9,62	8,01	6,37
H8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	32,04	0,00	0,00	0,00
H9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	0,43	0,16	0,08	0,00
Нормативи інвестування					
H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,06	0,06	0,01	0,00
H12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	0,07	0,07	0,02	0,00
Нормативи відкритої валютної позиції					
L13-1	Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (не більше 5%)	233,44	92,69	86,46	106,10

Л13-2	Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (не більше 5 %)	1,33	0,71	1,18	0,28
-------	---	------	------	------	------

Джерело: розраховано автором на основі [19]

Норматив короткострокової ліквідності Н6 АТ КБ «Приватбанк» протягом в 2019-2021 р.р. коливався в діапазоні від 100,41% до 93,76. Норматив Н6 Банку з помітним запасом перевищує встановлене НБУ нормативне значення на рівні 60%. Станом на 01.01.2022 Н6 АТ КБ «Приватбанк» на 33,76% перевищувало встановлене граничне значення.

Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами LCR_{вв} АТ КБ «Приватбанк» в досліджуваному періоді коливався в діапазоні 268,26-258,85%, що більше як в 2,5 раза перевищує нормативне значення.

Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті LCR_{ів} АТ КБ «Приватбанк» протягом 2019-2021 р.р. зменшується в межах 307,71-200,36%. Однак станом на 01.01.2022 р. з помітним запасом (вдвічі) перевищує встановлені НБУ граничні значення.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування NSFR, який стає обов'язковим до виконання з 01.04.2021 р. його значення для Банку на кінець 2021 року склало 156,57, що в 1,6 раза перевищує нормативне значення.

Таким чином, АТ КБ «Приватбанк» добре забезпечений ліквідністю, на що вказують розраховані нормативи Н6, LCR_{вв} та LCR_{ів}, NSFR які з досить помітним запасом перевищували встановлені НБУ гранично допустимі значення.

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента Н7 АТ КБ «Приватбанк» в 2019-2021 р.р. не перевищує порогове значення, коливається в межах 16,64%-8,01%%.

Норматив великих кредитних ризиків Н8 в 2019 році знаходиться на рівні 32,04%, що вказує на високий рівень обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом (групою пов'язаних контрагентів). А це дозволяє убезпечити банк від неповернення позик та великих фінансових втрат. Чого не можна сказати про 2020-2021 роки в яких даний норматив дорівнює 0.

Фінансовий стан більшості клієнтів АТ КБ «Приватбанк» та їхні можливості обслуговувати взяті зобов'язання, обумовлює підвищені кредитні ризики й необхідність формування резервів під них.

Попри значні резерви під кредитні ризики, які створює Банк, рівень проблемних кредитів залишається ще не до кінця визначеним як на рівні Банку, так і на рівні всієї банківської системи України. АТ КБ «Приватбанк» готовий підтримувати клієнтів при їх виході із кредитних канікул, розробивши програми реструктуризації боргів як для масового сегменту, так і для своїх корпоративних клієнтів.

Таким чином, в досліджуваному періоді АТ КБ «Приватбанк» дотримувався нормативних вимог НБУ щодо ліквідності, забезпечував активами свою можливість погасити всі вимоги за зобов'язаннями перед клієнтами банку, які розмістили свої кошти на поточних, депозитних рахунках, а також і перед кредиторами та акціонерами.

Рівень ліквідності АТ КБ «Приватбанк» можна охарактеризувати як достатній. Негативними факторами впливу на рівень ліквідності є незбалансованість активів та зобов'язань за сумами та строками в періоді до одного року, пов'язана з короткостроковим характером доступних для банку джерел фондування, а також значна частка непрацюючих активів на балансі.

Висновки до розділу 1

В даному розділі досліджено теоретичні засади депозитної діяльності комерційних банків; визначено особливості формування депозитної політики; надано організаційно-економічну характеристику АТ КБ «Приватбанк».

Встановлено, що депозити є основним джерелом ресурсів для комерційних банків, які дозволяють їм отримувати кошти для кредитних та інвестиційних операцій. Депозити класифікуються за різними ознаками, такими як власники, терміни вилучення, умови та інші параметри.

Теоретичні моделі депозитної діяльності описують різні аспекти, включаючи

роль депозитів у структурі зобов'язань банку та їхній вплив на ліквідність. Серед видів депозитів важливі поточні, строкові та депозити до запитання. Поточні депозити, хоча не приносять велику суму відсотків, найбільш непередбачувані та обігові. Взагалі, депозит виконує подвійну роль як грошовий ресурс для вкладників та капітал для банку, що підсилює його фінансову стійкість та можливості провадження різних операцій.

Визначено, що депозитна політика банку формується на основі різноманітних цінових і нецінових чинників. Банк визначає розміри процентних ставок, мінімальні суми відкриття депозиту та умови нарахування та сплати процентів. Крім того, використовуються нецінові методи, такі як маркетингові стратегії та програми лояльності для залучення та утримання клієнтів.

Державні регулятори, зокрема Національний банк, впливають на депозитну політику для досягнення макроекономічної стабільності. Банки також враховують інфляцію, рівень доходів населення та стратегічне планування при формуванні депозитної політики. Загалом, успішне формування та реалізація депозитної політики дозволяє банку забезпечити стабільність, ліквідність та задоволення потреб клієнтів.

Відзначено, що АТ КБ «Приватбанк» демонструє високий рівень фінансової стійкості, про що свідчать регулятивного та основного капіталу. Управління кредитними ризиками забезпечується в межах встановлених нормативів. Банк реагує на виклики, пропонуючи програми реструктуризації боргів для клієнтів.

Загальна оцінка вказує на фінансову стабільність та ефективність банку. Надалі слід акцентувати увагу на ефективності використання активів для оптимізації доходів та стратегічних аспектах управління. Моніторинг та адаптація стратегій можуть підтримати успішний розвиток банку в мінливому фінансовому середовищі.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ У АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1 Первинний облік депозитних операцій

Первинні документи представляють собою записи, які створені у письмовій або електронній формі та фіксують господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх виконання. Якщо документи, які служать основою для бухгалтерських записів, складені іноземною мовою, то вони повинні мати офіційний переклад на визначену мову.

Норми щодо ведення бухгалтерії та складання фінансової звітності в банках визначаються Національним банком України. Відповідно до чинного законодавства операції банку мають бути зареєстровані та відображені у бухгалтерських регістрах в день їх здійснення або наступного робочого дня, якщо операція виконана після закінчення операційного дня банку або у вихідні чи святкові дні.

Операції за балансовими та/або позабалансовими рахунками у бухгалтерському обліку банку відображаються на підставі первинних документів. Ці документи мають бути складені на бланках форм, які затверджені згідно із законодавством України. Якщо банк вирішує використовувати власні бланки, вони повинні містити обов'язкові реквізити або відповідати вимогам форм, що затверджені законодавством України.

Первинні документи можуть бути викладені у паперовій або електронній формі, і вони повинні включати обов'язкові реквізити, такі як назва документа, дата і місце складання, назва підприємства або банку, що їх склав, зміст і обсяг операції, посади осіб, відповідальних за операцію, особистий підпис чи електронний цифровий підпис, а також інші дані для ідентифікації учасників операції та інші деталі, такі як номери рахунків, назва банку одержувача та платника коштів.

Залежно від типу операції, первинні документи можуть також містити додаткові реквізити, які визначаються банками самостійно. Банки можуть використовувати електронні реєстри та інші первинні документи для фіксації часу

та підтвердження виконання операцій.

Дозволи на проведення операцій повинні бути отримані від керівництва, і їх виконання підтверджується затвердженими правилами чи процедурами для конкретного типу операцій. У випадках, коли правила банку не визначають проведення певних операцій, необхідно отримати окремі дозволи для їх виконання. Всю відповідальність за укладення договорів, ідентифікацію операцій та формування первинних документів несуть ініціатори цих операцій згідно із законодавством України.

Первинні документи стосуються й депозитних операцій, які включають в себе передачу грошей або інших коштів, як готівкою, так і безготівково, у національній чи іноземній валюті, від власника (фізичної чи юридичної особи) або третьої особи до банку для зберігання на умовах, визначених договором, з обов'язковим поверненням вкладнику.

Депозитний рахунок створюється на основі договору банківського вкладу, який регулює права та зобов'язання сторін - власника грошових коштів та банку. Для його укладання необхідно підписання договору уповноваженими особами обох сторін.

У процесі укладання договору банківського вкладу суб'єкти господарювання повинні надати певні документи, включаючи копії свідоцтва про державну реєстрацію, засвідчені відповідною установою, копії зареєстрованого установчого документа та довідки про внесення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, серед інших обов'язкових елементів.

У випадку, коли суб'єкт господарювання вже має поточний рахунок у банку, відкриття депозитного рахунку проводиться на підставі договору банківського рахунку.

Для відкриття депозитного рахунку для фізичних осіб вимагається наявність паспорта або іншого документа, що його замінює, а також документа, виданого органом державної податкової служби, що засвідчує присвоєння ідентифікаційного номера платника податків (для резидентів). У випадку, якщо особа відмовляється від прийняття ідентифікаційного номера з релігійних чи інших переконань, вона

повинна подати копію свого паспорта з відміткою щодо цієї відмови.

Повернення банківського депозиту вкладникові відбувається відповідно до умов, визначених у договорі банківського вкладу. Дата повернення вкладу вказується на договорі ручкою або штампом. Якщо вкладник не вимагає повернення суми строкового вкладу після закінчення терміну, передбаченого договором, то такий вклад переноситься на рахунок вкладів на вимогу.

Якщо вкладник вимагає повернення депозиту до закінчення терміну, банк перераховує відсотки за ставкою, що застосовується до вкладів на вимогу.

Депозитні угоди між комерційними банками визначаються шляхом укладання договору або генеральної угоди, в яких обговорюються умови розміщення депозиту, такі як сума, термін, відсоткова ставка, права та обов'язки сторін, відповідальність, порядок врегулювання суперечок та реквізити банків.

Для банку, що розміщує кошти (банк-депонент), така операція вважається активною депозитною операцією, тоді як для банку, що залучає кошти (банк-контрагент), ця операція представляє собою пасивну депозитну операцію.

При прийнятті рішення щодо розміщення вкладів (депозитів) банк-депонент аналізує фінансовий стан банку-контрагента, звертаючи увагу на:

- дотримання економічних нормативів і обов'язкового резервування коштів;
- якість активів і пасивів;
- прибутки та збитки;
- виконання банком зобов'язань у минулому;
- міжбанківські кредити і депозити, які надавалися та одержувалися;
- щорічний аудиторський висновок.

Балансові рахунки для відображення міжбанківських операцій визначаються строком депозиту: на вимогу, короткострокові, довгострокові, овернайт (депозити, що залучені банком на строк не більше одного операційного дня, не враховуючи неробочих днів банку).

3.2 Аналітичний і синтетичний облік депозитних операцій

Приватбанк здійснює бухгалтерський облік на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку.

Регістри синтетичного та аналітичного обліку операцій представляють собою носії спеціального формату, такі як паперові або машинні документи, відомості, книги, журнали, машинограми та інші.

Банки визначають та затверджують форми регістрів обліку самостійно, забезпечуючи їхню належну ідентифікацію за назвою, періодом реєстрації операцій, прізвищами і підписами або іншими кодованими знаками.

Синтетичний облік ведеться за допомогою рахунків II, III, IV порядків Плану рахунків бухгалтерського обліку Національного банку України та Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України. Детальна інформація про кожного контрагента та кожну операцію фіксується на рівні аналітичного обліку на аналітичних рахунках. Аналітичні рахунки повинні містити обов'язкові параметри, визначені вказівками Національного банку України. Інформація на аналітичних рахунках повинна точно відповідати відповідним рахункам синтетичного обліку.

Банки самі встановлюють процедури перевірки відповідності даних аналітичного обліку оборотам та залишкам на балансових та позабалансових рахунках синтетичного обліку. Ця перевірка здійснюється не рідше одного разу на місяць.

В аналітичному обліку для клієнтів створюються окремі аналітичні особові рахунки відповідно до наведених синтетичних рахунків, і це відбувається для кожного типу вкладу (депозиту). Кожен аналітичний особовий рахунок отримує унікальний номер, в якому враховуються різні параметри, які характеризують даний рахунок, такі як тип вкладу (депозиту), термін дії рахунка, тип контрагента, відсоткова ставка, дата відкриття і закриття депозиту та інші відомості. Це дозволяє належним чином ідентифікувати та відслідковувати різні аспекти вкладу для кожного клієнта в системі бухгалтерського обліку банку.

Бухгалтерський облік залучених та розміщених вкладів (депозитів) ведеться на рахунках класів 1 «Казначейські та міжбанківські операції», 2 «Операції з клієнтами», 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання», 9 «Позабалансові рахунки» (рис. 2.1).

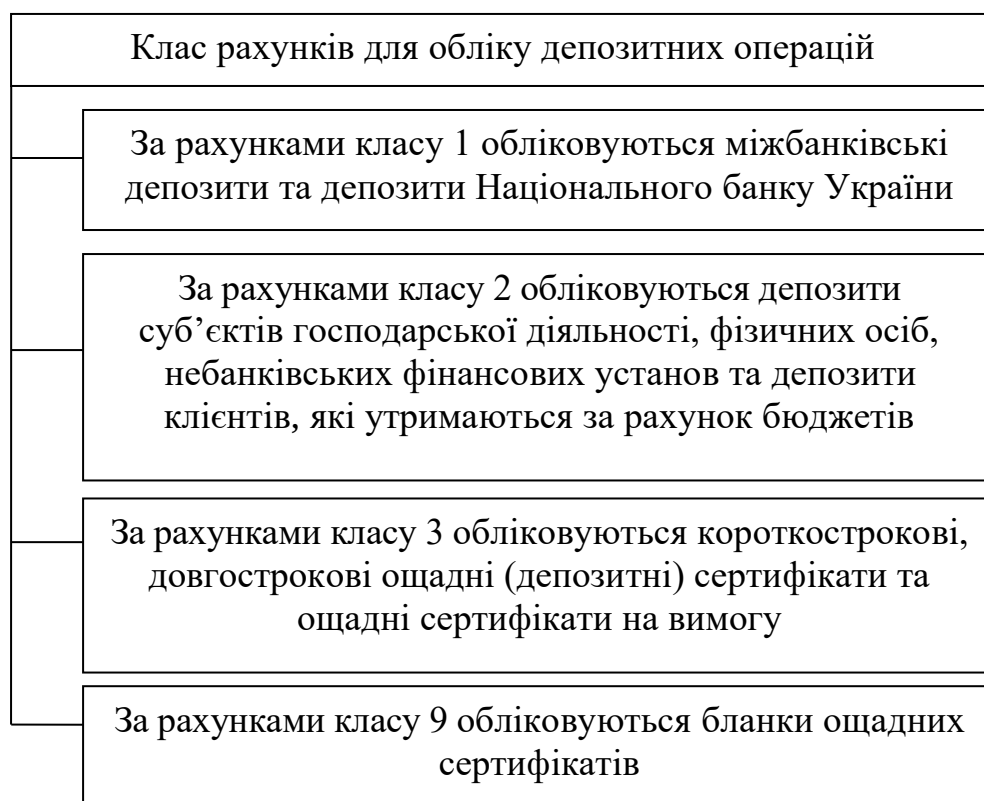

Рисунок 2.1 – Клас рахунків, що використовуються для обліку депозитних операцій

Залучення коштів на вклад (депозит) в здійснюється за наступною проводкою:

Дебет – 1001 А «Банкноти та монети в касі банку»; 1002 А «Банкноти та монети в касі відділень банку»; 1101 А «Банківські метали в банку»; 1102 А «Банківські метали у відділенні банку»; 1200 А «Кореспондентський рахунок банку в Національному банку України»; 2600 АП «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»; 2620 АП «Кошти на вимогу фізичних осіб»; 2650 АП «Кошти на вимогу небанківських фінансових установ»;

Кредит – 1332 П «Короткострокові вклади (депозити) Національного банку України»; 1334 П «Довгострокові вклади (депозити) Національного банку

України»; 1610 П «Депозити овернайт інших банків»; 1612 П «Короткострокові вклади (депозити) інших банків»; 1613 П «Довгострокові вклади (депозити) інших банків»; 2525 П «Вклади (депозити) клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України»; 2546 П «Вклади (депозити) місцевих бюджетів»; 2600 АП «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»; 2610 П «Короткострокові вклади (депозити) суб'єктів господарювання»; 2615 П «Довгострокові вклади (депозити) суб'єктів господарювання»; 2620 АП «Кошти на вимогу фізичних осіб»; 2630 П «Короткострокові вклади (депозити) фізичних осіб»; 2635 П «Довгострокові вклади (депозити) фізичних осіб»; 2651 П «Короткострокові вклади (депозити) небанківських фінансових установ»; 2652 П «Довгострокові вклади (депозити) небанківських фінансових установ».

Банк відображає в обліку повернення вкладу (депозиту) такими бухгалтерськими проводками:

Дебет – 1332 П «Короткострокові вклади (депозити) Національного банку України»; 1334 П «Довгострокові вклади (депозити) Національного банку України»; 1610 П «Депозити овернайт інших банків»; 1612 П «Короткострокові вклади (депозити) інших банків»; 1613 П «Довгострокові вклади (депозити) інших банків»; 2525 П «Вклади (депозити) клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України»; 2546 П «Вклади (депозити) місцевих бюджетів»; 2600 АП «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»; 2610 П «Короткострокові вклади (депозити) суб'єктів господарювання»; 2615 П «Довгострокові вклади (депозити) суб'єктів господарювання»; 2620 АП «Кошти на вимогу фізичних осіб»; 2630 П «Короткострокові вклади (депозити) фізичних осіб»; 2635 П «Довгострокові вклади (депозити) фізичних осіб»; 2651 П «Короткострокові вклади (депозити) небанківських фінансових установ»; 2652 П «Довгострокові вклади (депозити) небанківських фінансових установ».

Кредит – 1001 А «Банкноти та монети в касі банку»; 1002 А «Банкноти та монети в касі відділень банку»; 1101 А «Банківські метали в банку»; 1102 А «Банківські метали у відділенні банку»; 1200 А «Кореспондентський рахунок банку в Національному банку України»; 2600 АП «Кошти на вимогу суб'єктів

господарювання»; 2620 АП «Кошти на вимогу фізичних осіб»; 2650 АП «Кошти на вимогу небанківських фінансових установ».

У таблиці 3.1 наведені бухгалтерські проведення щодо залучення та повернення депозитних вкладів.

Таблиця 3.1

Кореспонденція рахунків з залучення та повернення депозитних вкладів

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
1. Міжбанківський депозит		
- депозити овернайт	1200	1610
- короткострокові депозити	1200	1612
- довгострокові депозити	1200	1613
- повернення депозиту	1610, 1612, 1613	1200
2. Депозити юридичних осіб		
– короткострокові депозити	2600	2610
– довгострокові депозити	2600	2615
- повернення депозиту	2610, 2615	2600
3. Надання кредиту фізичним особам		
– короткострокові депозити	1001, 2620	2630
– довгострокові депозити	1001, 2620	2635
- повернення депозиту	2630, 2635	1001, 2620

Банк нараховує проценти за залученими депозитами, і ці витрати відносяться до процентних витрат. Розрахунок процентних витрат за залученими депозитами виконується шляхом визначення ефективної ставки відсотка. Під час розрахунку ефективної ставки враховуються грошові потоки, включаючи умови договору за фінансовим інструментом, та враховуються всі комісії та інші суми, які є частиною витрат фінансового інструменту та які були сплачені або отримані сторонами. У випадках, коли оцінка потоків грошових коштів або очікуваного строку дії фінансового інструменту є неможливою, використовуються ті потоки грошових коштів, які передбачені відповідним договором, протягом його строку дії. У розрахунку розміру процентних витрат важливі методи нарахування відсотків (прості, складні відсотки) і метод визначення кількості днів для розрахунку відсотків. Методи визначення кількості днів для розрахунку процентних витрат за депозитами наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Методи визначення кількості днів для розрахування процентних витрат за депозитами

Назва методу	Характеристика
Метод «факт/факт»	При розрахунку враховується фактична кількість днів у місяці та році
Метод «факт/360»	При розрахунку враховується фактична кількість днів у місяці, але умовна в році – 360 днів
Метод «30/360»	При розрахунку враховується умовна кількість днів у місяці – 30, у році – 360 днів

Нарахування процентних витрати за залученими депозитами відображається на відповідних рахунках 7 класу «Витрати». Кореспондентські проведення з нарахування та погашення нарахованих процентних витрат за депозитами вказані в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Кореспонденція рахунків з нарахування та погашення процентних витрат за залученими депозитами

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
1. Міжбанківський депозит		
- нарахування процентних витрат за депозитами овернайт	7011	1618
- нарахування процентних витрат за короткостроковими депозитами	7012	1618
- нарахування процентних витрат за довгостроковими депозитами	7013	1618
- погашення нарахованих процентних витрат	1618	1200
2. Депозити юридичних осіб		
– нарахування процентних витрат за короткостроковими та довгостроковими депозитами	7021	2618
– погашення нарахованих процентних витрат	2618	2600
3. Надання кредиту фізичним особам		
– нарахування процентних витрат за короткостроковими та довгостроковими депозитами	7041	2638
– погашення нарахованих процентних витрат	2638	1001,2620

Нарахування процентних витрат за депозитами в іноземній валюті відображається в бухгалтерському обліку такими проводками:

Дебет – 3800 АП «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів».

Кредит – Рахунки для обліку процентних нарахованих витрат за класами 1 «Казначейські та міжбанківські операції», 2 «Операції з клієнтами», 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання».

Одночасно на суму гривневого еквівалента здійснюється така бухгалтерська проводка:

Дебет – Рахунки для обліку процентних витрат за класом 7 «Витрати».

Кредит – 3801 АП «Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів».

3.4 Аудит депозитних операцій банку

Напрямок, в якому спрямовані результати аудиторських перевірок в Приватбанку, полягає в тому, щоб служити підставою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, як це визначено в Стандартах внутрішнього аудиту банку.

Виявлені результати, які не мають достатнього пояснення під час аудиторських перевірок та визначені за допомогою аналітичних процедур, доводяться до відома відповідного керівника підрозділу банку.

Інформація про виявлені факти порушень під час аудиторської перевірки має бути достатньою, точною і важливою, щоб на її основі можна було надавати відповідні рекомендації.

Процес збору, аналізу та документування інформації повинен бути контрольований головним аудитором банку.

Робоча документація аудиторської перевірки готується внутрішніми аудиторами і перевіряється головним аудитором банку, в якій представлено перелік отриманої інформації та результати її аналізу.

Робоча документація внутрішньої аудиторської перевірки зберігається на паперових та магнітних носіях, частково.

Вся робоча документація аудиту піддається перевірці для підтвердження аудиторського висновку та вірності виконання всіх процедур, які були здійснені. Здійснення такого контролю повинно мати документальне підтвердження.

Після проведення внутрішнього аудиту аудитори мають відслідковувати стан виправлення виявлених порушень, зазначених у аудиторському висновку, і

визначати можливі ризики, які може взяти на себе Правління або Рада банку у зв'язку з невиконанням відповідних заходів.

Подальший контроль, проведений внутрішніми аудиторами, включає в себе оцінку адекватності, ефективності та своєчасності заходів, які приймає керівництво банку відносно виявлених зауважень у аудиторському висновку.

Керівники структурних підрозділів банку несуть відповідальність за вжиття заходів щодо усунення порушень, визначених у аудиторському висновку, і головний аудитор банку відслідковує цей контроль.

У випадку значних витрат або інших обґрунтованих обставин, керівники структурних підрозділів банку можуть взяти на себе ризик і відмовитися вживати відповідних заходів щодо усунення виявлених у аудиторському висновку недоліків.

Деякі визначені у аудиторському висновку недоліки можуть бути настільки значущими, що вимагатимуть від керівників структурних підрозділів банку негайних дій, і внутрішні аудитори повинні зберігати такі ситуації під особливим контролем.

Аудит депозитних операцій у Приватбанку здійснюється відповідно до наступної схеми:

Проведення аудиту щодо організації роботи з привертання коштів від юридичних та фізичних осіб.

Аналіз обсягів операцій, кількості рахунків і структури депозитів за валютами. Оцінка ефективності процесу залучення ресурсів.

Перевірка порядку укладання договорів на депозитні операції. Аудит відкриття та закриття депозитних рахунків в національній та іноземній валюті.

Аудит проведення операцій на депозитних рахунках фізичних та юридичних осіб в різних валютах, нарахування та сплати відсотків.

Перевірка достовірності та порядку формування звітності з депозитних операцій.

Огляд нормативних документів, регулюючих депозитні операції.

Проведення внутрішньобанківського контролю депозитних операцій.

Для аудиторської перевірки депозитних операцій може бути використана Таблиця 3.4, яка базується на наступних перевірочних матеріалах: договори про депозитний внесок; реєстри обліку (меморіальні ордери, особові рахунки); оборотно-сальдові відомості; баланси.

Таблиця 3.4

Аудит депозитних операцій банку

Аудитором підтверджується	Повинне бути встановлене
Правильність відкриття й ведення банками депозитних рахунків	Депозитні рахунки відкриваються на підставі договору в строк і на строк, зазначений у договорі
Перевірка дотримання умов депозитних договорів	Всі умови по депозитному рахунку повинні бути виконані в точній відповідності з договором
Перевірка обліку депозитних операцій	Відповідність балансових рахунків. Ведення на кожному особовому рахунку аналітичного обліку по вкладнику (окремо за кожним договором), по строках, розміщенню й рівню процентних ставок
Перевірка правильності й своєчасності сплати банками відсотків по депозитах	Відповідність чинному законодавству

В усіх сценаріях нарахованих та сплачених відсотків включають до витрат у звітному періоді, коли сума відсотків зарахована на рахунок вкладника. Надані до внеску громадянам відсотки розглядаються як сплачені з метою оподаткування.

Потім проводиться перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку рахунків, пов'язаних з депозитними операціями, використовуваними в банківській діяльності. Типові порушення в цьому контексті можуть включати:

- неправильний розрахунок відсотків за депозитами;
- несвоєчасне зарахування відсотків і т. д.

Підтвердженням того, що Приватбанк повністю користується результатами аудиторських перевірок, є затвердження «Порядку розгляду та контролю за результатами аудиторських перевірок», що було затверджено Постановою правління Приватбанку №П-46/3 від 19.09.2009. Цей Порядок визначає процедури розгляду результатів аудиторських перевірок та подальшого контролю за заходами щодо усунення виявлених недоліків у системах внутрішнього контролю та усунення порушень, вказаних у аудиторському висновку.

Порядок розроблено на підставі Закону України «Про банки і банківську діяльність», «Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних

банках України», «Методичних вказівок щодо застосування стандартів внутрішнього аудиту в комерційних банках України», а також стандартів внутрішнього аудиту АТ КБ Приватбанк та порядку складання аудиторського звіту.

Мета впровадження цього Порядку полягає в поліпшенні процедури контролю за реалізацією заходів, які керівники відповідних підрозділів банку здійснюють у відповідь на зауваження, викладені в аудиторських звітах. Такий підхід спрямований на забезпечення ефективності, адекватності та своєчасності цих заходів.

Перший етап використання результатів аудиторських перевірок передбачає погодження матеріалів перевірки, що регулюється зазначеним Порядком наступним чином:

Після завершення аудиторської перевірки виконується ознайомлення та обговорення попередніх аудиторських висновків з керівниками структурних підрозділів, включаючи підтвердження виявлених фактів та передачу незначних фактів усно.

Аудиторський звіт підписується керівником аудиторської перевірки та суб'єктом аудиту, який підтверджує своє ознайомлення з висновками.

У випадку розходжень чи спірних питань щодо викладених фактів, створюються додатки до аудиторського звіту, які розглядаються та обговорюються.

Здійснюється підсумкова нарада в перевірених підрозділах за участю куратора.

Наступним кроком є підготовка матеріалів з аудиторської перевірки для розгляду Правління банку.

Члени Правління отримують аудиторський висновок та рекомендації, які висунулися в результаті аудиторської перевірки. У випадках, коли інформація є конфіденційною, головний аудитор складає службову записку, яка надсилається Голові Правління банку.

Керівники служби внутрішнього аудиту представляють звітні дані щодо результатів аудиторських перевірок.

На засідання Правління можуть бути запрошені керівники підрозділів, які були об'єктом аудиту.

Після обговорення Правлінням висновків та рекомендацій з роботи, а також прийняття відповідного рішення, воно документує свої висновки. Це може бути викладено в листі до підрозділу, наказі Голови Правління або постанові Правління банку. У цих документах обов'язково вказується, хто відповідає за впровадження заходів з усунення недоліків, строки звітування про заходи та особи, відповідальні за контроль за їх виконанням.

Керівники структурних підрозділів банку, що були перевірені, мають вжити заходів для усунення порушень, визначених в аудиторському висновку, та виконання вимог, викладених у листі, наказі або постанові Правління банку після аудиторської перевірки. Зокрема:

- Структурні підрозділи банку, які пройшли перевірку, мають розробити заходи щодо усунення порушень та недоліків у строки, визначені в листі, наказі або постанові Правління банку після аудиторської перевірки.

- Вони повинні надати схвалені керівником підрозділу заходи в канцелярію та головному аудитору банку. Ці заходи мають включати конкретні строки виконання та інформацію про усунення недоліків.

- Секретаріат банку знімає питання з контролю після отримання візи головного аудитора банку або начальника управління внутрішнього аудиту стосовно повноти поданої інформації.

Додатково, служба внутрішнього аудиту здійснює подальший контроль в банку щодо виправлення виявлених порушень та недоліків:

- Забезпечує контроль за своєчасним отриманням розроблених заходів у визначені строки після перевірки.

- Розглядає отримані матеріали та оцінює ефективність, адекватність та своєчасність прийнятих заходів.

- У разі потреби здійснює повторну контрольну перевірку підрозділу.

Якщо головний аудитор впевнений, що керівники підрозділів вживають достатні заходів для усунення виявлених порушень, то подальший контроль

відбувається в межах наступної аудиторської перевірки. Інформація про результати вжитих заходів, дотримання встановлених строків та якості їх виконання, повідомляється Правлінню банку керівниками служби внутрішнього аудиту.

Результати аудиторських перевірок, проведених внутрішніми аудиторами банку, і вжиті заходи по усуненню недоліків і порушень структурними підрозділами повідомляються Правлінню банку щомісячно в установлені строки. Основою організаційної системи банківського аудиту, яка спрямована на забезпечення прозорості банківської діяльності, є принцип об'єктивності. Цей принцип реалізується внутрішнім аудитом за допомогою таких підходів:

- Внутрішні аудитори під час проведення аудиторських перевірок повинні залишатися об'єктивними.
- Вони мають право висловлювати власну думку з питань аудиту, незалежну від інших працівників банку, зовнішніх аудиторів та інших сторін.
- Головний аудитор періодично отримує від своїх підлеглих інформацію про можливі конфлікти інтересів та інші питання.
- Внутрішні аудитори не несуть відповідальності за виконання банком різних операцій.
- Працівники служби внутрішнього аудиту, які раніше працювали в конкретних підрозділах банку, не можуть бути залучені до аудиторської перевірки цих підрозділів протягом певного періоду після переведення до служби внутрішнього аудиту.
- Проектування, впровадження та управління різними операційними системами не є частиною обов'язків служби внутрішнього аудиту.

Аналіз показав, що у досліджуваному банку стратегічні цілі організаційної системи внутрішнього аудиту мають на меті забезпечення прозорості його діяльності. Важливо відзначити, що ця прозорість розглядається не лише з точки зору зовнішніх партнерів банку, але також з урахуванням інтересів його власників та управлінського персоналу. Метою є надання повної та достовірної інформації для об'єктивної та всебічної оцінки усіх аспектів діяльності банку та прийняття відповідних управлінських рішень.

Висновки до розділу 3

Бухгалтерський облік депозитних операцій здійснюється на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку.

Банки самостійно розробляють та затверджують форми регістрів обліку з урахуванням того, що регістри синтетичного та аналітичного обліку повинні мати назву, період реєстрації депозитних операцій, прізвища і підписи або інші кодовані знаки, що дають змогу ідентифікувати осіб, які їх склали.

В аналітичному обліку для клієнтів відповідно до наведених синтетичних рахунків відкриваються аналітичні особові рахунки окремо за кожним типом вкладу (депозиту). У номер рахунка вносять параметри, що характеризують: - тип вкладу (депозиту); строк дії рахунка; тип контрагента; відсоткову ставку; - дату відкриття і закриття депозиту тощо.

Бухгалтерський облік залучених та розміщених вкладів (депозитів) ведеться на рахунках класів 1 «Казначейські та міжбанківські операції», 2 «Операції з клієнтами», 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання», 9 «Позабалансові рахунки».

Для проведення аудиторської перевірки депозитних операцій відділ внутрішнього аудиту АТ КБ «Приватбанк» використовує договори про депозитний внесок; регістри обліку (меморіальні ордери, особові рахунки); оборотно-сальдові відомості; баланс.

3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

3.1 Аналіз депозитного портфелю банку

Однією з основних функцій банківських установ є мобілізаційна, що включає в себе привертання необхідних ресурсів та їх подальше перетворення в капітал. Вирішення цих завдань пов'язане з ефективним формуванням та використанням ресурсної бази, що визначає успішність їх діяльності. Ресурсна база формується з пасивів, які включають в себе власний капітал та зобов'язання (коротко- та довгострокові). Зазвичай більшість фінансових ресурсів формується завдяки залученим та позиченим коштам, а не власним.

Невід'ємною та ключовою складовою ресурсної бази, через яку банки здійснюють свої активні операції, є залучені депозитні ресурси. Ці ресурси формуються завдяки банкам, як фінансовим посередникам на ринку фінансових послуг, у процесі проведення депозитних операцій з клієнтами (домашніми господарствами та корпоративним сектором). Ці операції полягають у привертанні тимчасово вільних грошових коштів клієнтів на умовах договору (за плату та на визначений термін) та подальше розміщення цих фінансових ресурсів від імені банку, з урахуванням його власних відповідальностей та ризиків.

Від обсягу, складу, структури та вартості привертання цих ресурсів, а також системи їх управління, залежать можливості банку забезпечити свою ліквідність з мінімальними витратами для досягнення основної мети своєї комерційної діяльності – отримання прибутку.

Депозитний портфель банку є сукупністю коштів, залучених на умовах договору у депозити, і представляє собою балансовий залишок на поточних та депозитних рахунках (включаючи запитані та строкові рахунки) коштів клієнтів, як фізичних, так і юридичних осіб, на певну дату.

Депозитний портфель визначається як важлива складова ресурсної бази банку. Пошук шляхів для збільшення його обсягу, виявлення нових джерел привертання коштів, оптимізація структури та диверсифікація ризиків стають

стратегічно важливими завданнями для банківських установ. Крім того, утримання депозитів на довгостроковій основі набуває стратегічного значення для забезпечення сталої та надійної ресурсної бази банку.

Депозитні продукти банку наведені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Депозитні продукти АТ КБ. «Приватбанк»

Назва	Поповнення	Виплата процентів	Термін, міс	Ставка річних	
				Без довгострокового закриття	З довгостроковим закриттям
Стандарт класичний вклад на обраний строк з можливістю поповнення та щомісячними %	Так	Щомісяця	18 та 24	14%	-
			10-12	13%	11,5%
			6-9	12%	10,5%
			4 та 5	11%	9,5%
			3	-	2,5
Джуніор заощадження на майбутнє дитини	Так	Щорічно в кінці терміну, капіталізація	12	-	12,5%
Слава Героям спеціальний вклад для героїчних захисників і захисниць України	Так	Щомісяця	12	-	14%
Приват-вклад вільне поповнення та зняття коштів у будь-який день після дати відкриття вкладу	Так	Щомісяця	12	-	2,5
Послуга накопичення «Скарбничка» простий сервіс накопичень, зручні варіанти поповнення з картки	так	При поверненні	12	-	12%

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Для продуктів Стандарт, Капітал, Джуніор та Приват вклад є можливість вкладання в доларах та євро за ставкою 0,01% річних.

Кошти клієнтів за операційними сегментами включають (табл. 3.2);

Таблиця 3.2

Кошти клієнтів за операційними сегментами

У мільйонах українських гривень	31 грудня 2020 р.	31 грудня 2021 р.	31 грудня 2022 р.	Абс. відхилення 2022 /2021	Відх. 2022/2021, %
Фізичні особи – Строкові депозити	102374	88128	88584	456	0,52
Поточні рахунки/рахунки до запитання	125330	141222	251748	110526	78,26
Юридичні особи Строкові депозити	14813	12487	14209	1722	13,79
Поточні/розрахункові рахунки	69935	83224	116822	33598	40,37
Державні організації Поточні/розрахункові рахунки	256	242	607	365	150,83
Всього коштів клієнтів	312708	325303	471970	146667	45,09

Джерело: розраховано автором на основі [1]

Станом на 31 грудня 2022 року до строкових депозитів юридичних та фізичних осіб включено 10 530 мільйонів гривень та 146 мільйонів гривень, відповідно (на 31 грудня 2021 року: 7 845 мільйонів гривень та 109 мільйонів гривень), та до поточних рахунків юридичних та фізичних осіб включено 293 мільйонів гривень та 46 мільйонів гривень, відповідно (на 31 грудня 2021 року: 237 мільйонів гривень та 34 мільйонів гривень) коштів клієнтів Кіпрської філії Банку, які були предметом конвертації зобов'язань в капітал при націоналізації в 2016 році. У 2022 році Банк визнав збитки від переоцінки іноземної валюти за цими коштами клієнтів у сумі 2 790 мільйонів гривень за 2022 рік (2021 рік: прибутки від переоцінки іноземної валюти у сумі 312 мільйонів гривень). Вказані кошти не було перераховано філією Банку через заборону Центрального банку Кіпру на проведення філією міжбанківських розрахунків з Банком та через судові позови відкриті щодо цих коштів. Станом на 31 грудня 2022 року керівництво Банку не завершило аналіз чи задовольняються критерії припинення визнання щодо коштів клієнтів, що підлягали конвертації в капітал.

Повернення вкладникові банківського строкового вкладу на його вимогу до спливу строку або до настання інших обставин, визначених договором, можливе як

у випадках, якщо це передбачено умовами договору банківського строкового вкладу так і у відповідності до діючого законодавства.

Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Аналіз коштів клієнтів за галузями

У мільйонах українських гривень	31 грудня 2020	31 грудня 2021	31 грудня 2022	Абс. відхилення 2022 /2021	Відх. 2022/2021, %
Фізичні особи	227704	229350	340332	110982	48,39
Сфера послуг	37075	39337	50867	11530	29,31
Виробництво	19963	22831	33196	10365	45,40
Торгівля	19093	22219	30461	8242	37,09
Сільське господарство	3420	4583	5685	1102	24,05
транспорт і зв'язок	2632	3218	5162	1944	60,41
Машинобудування	1055	1626	1663	37	2,28
Підприємства державної власності	256	242	607	365	150,83
Інше	1510	1897	3997	2100	110,70
Всього кошти клієнтів	312708	325303	471970	146667	45,09

Джерело: розраховано автором на основі [1]

Станом на 31 грудня 2022 року до складу коштів клієнтів входять депозити у сумі 1 132 мільйона гривень (на 31 грудня 2021 року: 1 302 мільйонів гривень), які являють собою забезпечення виданих Банком кредитів та авансів клієнтам у сумі 1 132 мільйона гривень (на 31 грудня 2021 року: 1 302 мільйонів гривень).

3.2 Удосконалення управління ризиком ліквідності банку

Включення України у міжнародне співтовариство посилює увагу до питань стійкості та фінансової стабільності всієї банківської системи. Однією з ключових характеристик банківської діяльності є ліквідність, що визначає здатність забезпечити своєчасне, повне та безперервне виконання всіх фінансових зобов'язань.

Ліквідність є важливим системним показником для банків, оскільки вона вказує на їхню здатність розширювати обсяги послуг для клієнтів та протистояти

негативним наслідкам економічних та фінансових криз.

Ліквідність банків є основою для успішного виконання їх функцій та завдань, сприяючи надійності, фінансовій стійкості та конкурентоспроможності. Проблема забезпечення ліквідності банків набула особливої актуальності в останні роки.

Ризики банківської діяльності постійно трансформуються та ускладнюються через процеси цифрової трансформації економіки, фінансову нестабільність та розвиток ринку банківських послуг. Отже, вибір методів та інструментів управління ризиком ліквідності стає актуальним завданням для банків України.

В умовах економічної нестабільності розвиток банківської системи вимагає ефективного управління основними інституціями. Стратегічний підхід до управління та планування діяльності банку дозволяє зберегти або поліпшити його позиції на фінансовому ринку, досягти визначених цілей і уникнути різних фінансових ризиків, включаючи банківські.

В сучасних умовах розвитку ринку банківських послуг у різних країнах світу управління ліквідністю здійснюється на різних рівнях. Це охоплює макрорівень, де регулювання відбувається за допомогою регулятивних заходів урядів та центральних банків, а також мікрорівень, де саморегулювання реалізується в кожному окремому банку.

Існують дві основні групи факторів, які впливають на забезпечення банку належного рівня ліквідності: наявність необхідної суми ліквідних коштів в банку та можливість залучення ліквідних коштів шляхом їх запозичення чи продажу активів. Цей підхід базується на існуючих методах управління ліквідністю банків, але не враховує передумов вибору конкретного методу.

До факторів ризику ліквідності внутрішнього характеру зазвичай відносять: якість активів і пасивів, розбалансованість активів і пасивів за строками, обсягами та валютами, ефективність банківського управління та імідж банку. Зовнішні фактори можуть включати розвиток ринку цінних паперів та міжбанківського кредитування, стан грошово-кредитних показників (рівень інфляції, відсоткові ставки, валютний курс, динаміка цін на фондовому ринку тощо).

До макроекономічних факторів відносяться розвиток фінансового ринку, банківський нагляд та регулювання, економічний розвиток країни, вплив політичної ситуації, середні рівні доходів, витрат і заощаджень населення. Мікроекономічні фактори можуть включати якість депозитної бази банку, адекватність власного капіталу, збалансованість активів і пасивів за обсягами та строками, систему управління діяльністю банку, а також якість і стійкість ресурсної бази.

Загальною класифікацією цих факторів, яка враховує різні погляди на їх вплив на ліквідність банку, є подана на рисунку 3.1.

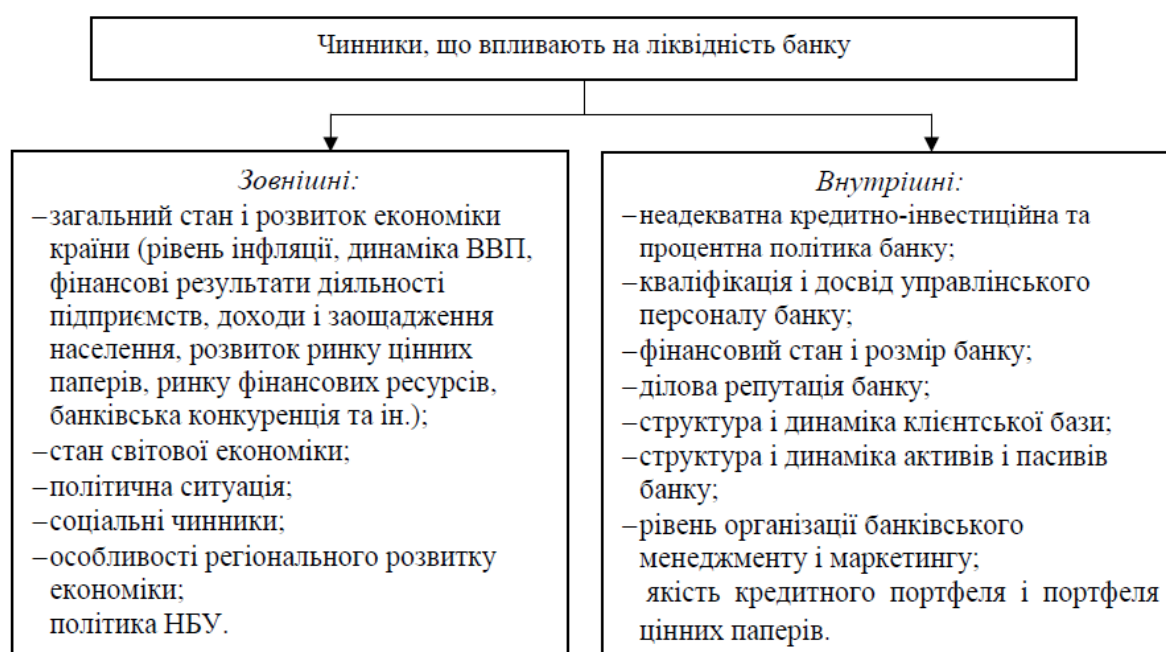

Рисунок 3.1 – Чинники, що впливають на рівень ліквідності банків

Зміст процесу управління банківською ліквідністю полягає в гнучкому поєднанні протилежних вимог: максимізації прибутковості при обов'язковому додержанні норм ліквідності. Проте існує значний фактор невизначеності, оскільки керівництво банку не може точно передбачити, коли і в якому масштабі виникне проблема ліквідності. Якщо така проблема виникає, керівництво може лише вжити управлінських заходів на основі раніше створених резервів ліквідних коштів, особливої структури активів і пасивів або розроблених операцій.

Сам процес підвищення ефективності управління ліквідністю передбачає не лише врахування впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, але й вибір напрямків

управління ліквідністю банку (див. рисунок 3.2).

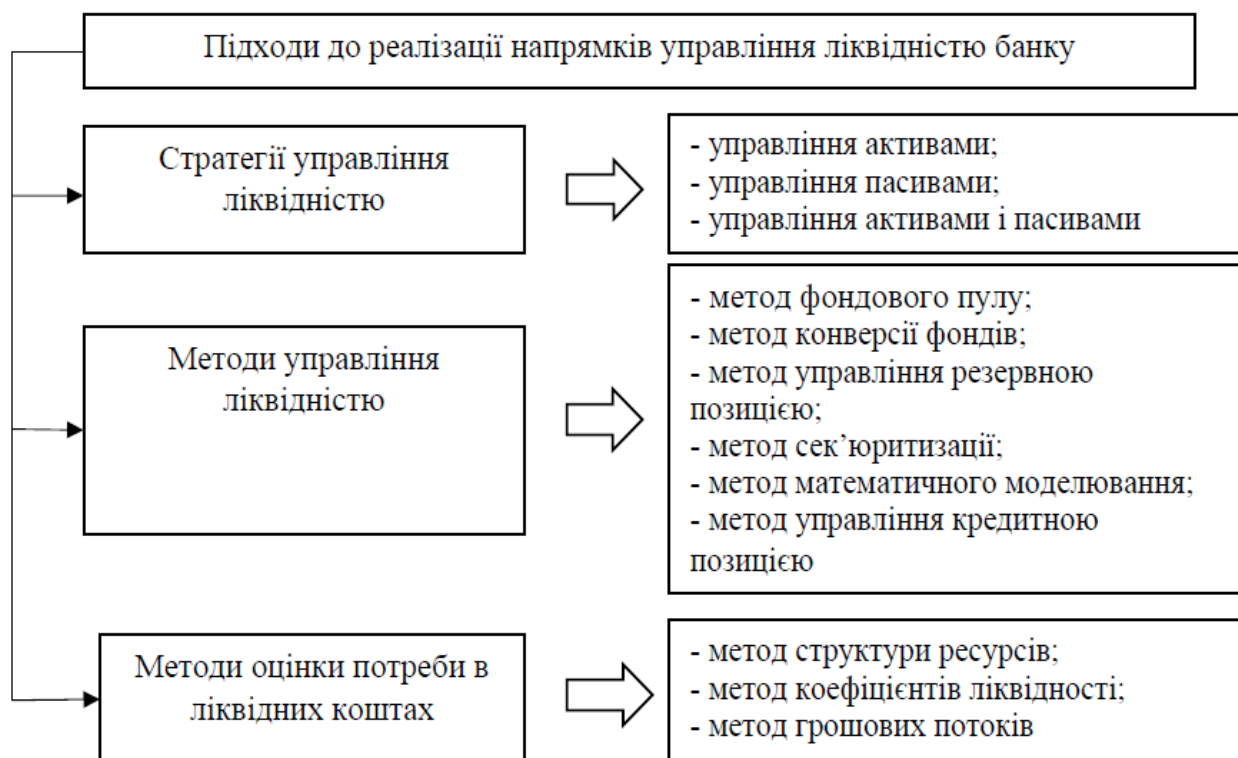

Рисунок 3.2 – Підходи до реалізації напрямків управління ліквідністю банків

Слід врахувати, що деякі методи найкраще застосовуються при плануванні та прогнозуванні показників ліквідності, інші - при діагностиці стану ліквідності, а деякі з методів, таких як метод показників, розриву та управління активами і пасивами, можуть бути ефективними в обох випадках (див. Таблицю 3.4).

Таблиця 3.4

Характеристика та напрямки використання методів управління ліквідністю

Назва і характеристика методу управління ліквідністю	Напрямок використання	
	Діагностика стану ліквідності	Планування та прогнозування показників ліквідності
1. Метод фондового пулу (котловий): кошти із різних джерел об'єднуються в один фонд (пул), а потім розподіляються між окремими активами	-	+
2. Метод розподілу коштів (конверсії): кожен вид пасиву прив'язується до конкретного виду пасиву	-	+
3. Метод збалансування активів і пасивів: оптимізація потоків активів і зобов'язань банку	+	+
4. Метод оцінки розриву ліквідності: розрахунок показників абсолютного і відносного розриву між потоками активів і пасивів у часі	+	+
5. Метод джерел і напрямків використання коштів (нетто-ліквідна позиція): визначення дисбалансу між очікуваними надходженнями і списаннями коштів з рахунку	-	+
6. Метод застосування системи показників (індикаторів), встановлених контролюючими і регулюючими органами	+	+

Важливо відзначити, що головним чинником ризику ліквідності є незбалансованість між термінами погашення та обсягами активів і пасивів, що може призводити до зниження дохідності. Згідно з Базельським комітетом з нагляду за банківською діяльністю, ризик банківської ліквідності визначається як «неспроможність фінансувати підвищення активів або регулювати скорочення зобов'язань».

Відповідно до Положення «Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах», ризик ліквідності визначається як ймовірність виникнення збитків, додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів через неспроможність банку фінансувати зростання активів та/або виконувати свої зобов'язання у належні строки. У цьому контексті, основна увага зосереджена на проблемі нестачі ліквідності, і регуляторні органи банківської сфери акцентують увагу на дотриманні банками мінімальних нормативів ліквідності з метою мінімізації ризику нестачі.

Для більш детального вивчення ризику ліквідності слід розглянути його класифікацію:

Зовнішні ризики пов'язані зі змінами в економіці загалом і включають в себе валютні, фінансові, правові та ризики стихійних лих.

Внутрішні ризики включають ризик незбалансованої ліквідності, ризик за окремими операціями, ризики, пов'язані з наслідками неякісних рішень, ризик втрати ділової репутації.

Ризик ліквідності фондування пов'язаний із зниженням спроможності банку виконувати свої зобов'язання у визначені строки або неможливістю повністю чи частково покрити грошовими коштами вимоги контрагентів.

Ризик ліквідності активів пов'язаний з неможливістю реалізації активів в різних сегментах фінансового ринку, що може призвести до втрат.

Ризик недостатньої ліквідності вказує на неможливість своєчасного виконання банком своїх зобов'язань.

Ризик надлишкової ліквідності вказує на недоотримання частини доходів через великий обсяг високоліквідних, але низько доходних активів.

Балансовий ризик ліквідності виникає, коли банк не може виконати свої зобов'язання за рахунок наявних ліквідних активів через неадекватну структуру балансу.

Ризик ліквідності ринку полягає в неможливості банку отримати необхідні кошти на фінансовому ринку за діючою ринковою ставкою через недостатність обсягів послуг або низький кредитний рейтинг банку позичальника.

Ризик події - наслідок наявного або очікуваного ризику, що загрожує доходам і капіталу банку через специфічні ситуації, такі як політичні, соціально-економічні та інші фактори.

Для визначення методів та інструментів управління ризиком ліквідності банків необхідно, передусім, розглянути методи його оцінювання. Важливо враховувати, що ліквідність балансу, яка визначається ступенем покриття зобов'язань активами, а також ліквідність самого активу, забезпечується дотриманням обов'язкових економічних нормативів Національного банку України (НБУ).

У відповідності з Інструкцією «Про регулювання діяльності банків України», Національний банк України встановлює наступні нормативи ліквідності:

Норматив короткострокової ліквідності (Н6): Цей норматив визначає мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року. Зазначене значення Н6 повинно становити не менше 60 відсотків.

Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR): Це норматив ліквідності, який визначає мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття очікуваного відтоку грошових коштів протягом 30 календарних днів, враховуючи стрес-сценарій. Нормативне значення LCR складає 100%.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR): Це також норматив ліквідності, який визначає мінімально необхідний рівень стабільного фінансування, достатнього для забезпечення фінансування діяльності банку протягом одного року. Розрахунок зазначеного коефіцієнта виконується відповідно до «Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)».

Ці нормативи є важливими визначниками ліквідності банку і визначають рівень його готовності в обличчі можливих викликів та стрес-тестів у фінансовому середовищі.

Варто відзначити, що впровадження нових стандартів ліквідності в українських банках супроводжується певними труднощами:

1. Нерівномірний розподіл високоліквідних активів: Розрізнене розподілення цих активів, зокрема, внаслідок значного відсотка облігацій внутрішніх державних банків порівняно з низьким показником окремих приватних банків (менше 10%), може породити ситуацію регуляторного арбітражу.

2. Потреба в додаткових ресурсах для придбання високоліквідних активів: Малим банкам, які мають дефіцит цих активів, може знадобитися додаткове фінансування для придбання облігацій внутрішніх державних банків. Також можуть виникнути труднощі для банків із зовнішнім капіталом, які не мають лімітів на операції з облігаціями внутрішніх державних банків, та для тих, хто не може відкрити кореспондентські рахунки в банках з інвестиційним рейтингом.

3. Зміна структури пасивів для дотримання нормативу NSFR: Розрахунок та виконання цього нормативу вимагає значної зміни структури пасивів банків, де переважає короткострокове фінансування.

4. Збільшені витрати на фінансування та його вплив на кредитування: Необхідність компенсації збільшених витрат на фінансування може призвести до підвищення відсоткових ставок за кредитами та введення жорстких вимог до потенційних позичальників, що може спричинити зменшення динаміки кредитування.

5. Можливі негативні наслідки для маржинальності банків: Забезпечення достатньої ваги високоліквідних активів, які мають низьку прибутковість, та залучення дорожчих термінових депозитів може негативно вплинути на маржинальність вітчизняних банків.

Однією з переваг введення нових нормативів ліквідності є наступне:

Формування достатнього запасу ліквідності для протидії кризовим явищам: Ця міра дозволяє банкам створити достатній резерв ліквідності для ефективної

реакції на негативний вплив кризових ситуацій, які можуть виникнути на національному та міжнародному рівнях, незалежно від стратегічних макроекономічних прогнозів.

Підтримка стійкості банківської системи: Нові нормативи сприяють утриманню банківської системи від фінансових та економічних шоків, незалежно від джерел їх виникнення, та зменшенню ризику поширення негативних впливів на реальний сектор економіки.

Дотримання світових нормативів ліквідності: Відповідність українських банків загальноприйнятим світовим стандартам ліквідності сприяє підвищенню конкурентоздатності та привабливості для іноземних інвесторів.

Вдосконалення депозитної політики банку: Заохочення довгострокових вкладів, різні ставки за депозитами різної терміновості, зміна бізнес-моделей та надання переваги депозитам фізичних осіб забезпечують більшу стійкість та диверсифікацію портфеля в порівнянні з вкладами корпоративних клієнтів.

Стимулювання фінансової активності на фондовому ринку: Введення нових нормативів може сприяти випуску облігацій та зростанню ділової активності банків на фондовому ринку, що сприяє більш ефективному функціонуванню цього сегмента.

Таблиця 3.5

Виконання системно важливим банками України коефіцієнту покриття
ліквідністю (LCR), %

Банки	Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (не менше 100 %)		Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (не менше 100 %)	
	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.
АТ «Укрексімбанк»	401,13	447,34	248,15	571,92
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	156,06	355,55	198,51	422,23
АТ «ТаскомБанк»	123,46	176,98	149,72	129,19
АТ «Кредобанк»	111,88	127,72	99,45	109,68
Акціонерний банк «Південний»	150,60	166,49	241,15	263,60
АТ «ПУМБ»	187,10	228,97	275,73	227,54
АТ «УкрсибБанк»	360,41	432,25	382,82	327,99
АБ «Укргазбанк»	209,39	246,43	194,42	171,96
АТ «ОТП Банк»	163,90	222,32	205,03	247,24
АТ «Ощадбанк»	298,08	319,64	167,46	234,01
АТ КБ «ПриватБанк»	200,73	199,57	225,00	229,27
АТ «А - Банк»	329,61	890,61	361,29	671,89
АТ «Універсал Банк»	275,63	341,34	430,80	457,67
АТ «Альфа-Банк»	329,61	391,67	361,29	719,61

Вивчення коефіцієнта покриття ліквідністю було проведено в групі системно важливих банків, і аналіз підтвердив, що всі банки перевищують встановлене нормативне значення у декілька разів.

Щодо визначення ризику ліквідності банку, застосовується коефіцієнтний підхід, який включає наступні групи коефіцієнтів:

1. Коефіцієнти, пов'язані з активами:

Коефіцієнт відношення високоліквідних активів до суми загальних чистих активів.

Коефіцієнт співвідношення проблемних кредитів до суми наданих кредитів.

2. Коефіцієнти, пов'язані з пасивами:

Коефіцієнт співвідношення зобов'язань до сукупних пасивів.

Коефіцієнт відношення нестійких зобов'язань (депозитів до запитання, одержаних міжбанківських кредитів і коррахунків банків) до суми загальних зобов'язань.

3. Коефіцієнти, що вказують на збалансоване управління активами і пасивами:

Коефіцієнт покриття нестійких зобов'язань (відношення високоліквідних активів до суми нестійких зобов'язань).

Коефіцієнт вилучення коштів (відношення високоліквідних активів до суми всіх депозитних вкладів клієнтів).

Коефіцієнт співвідношення кредитів, наданих клієнтам, та депозитних вкладів клієнтів.

Коефіцієнт співвідношення міжбанківських кредитів, наданих та одержаних (у тому числі коррахунки банків).

Такий підхід дозволяє математично обґрунтувати стратегії управління ліквідністю через активи та пасиви банку.

У управлінні активами та зобов'язаннями для контролю рівня ризику відсоткової ставки важливо проводити оцінку чутливості окремих статей та загального балансу банку до відсоткового ризику. Один із індикаторів чутливості балансу до відсоткового ризику - це показник гепу. У практиці цей термін іноді використовується для визначення "розриву" між певними показниками, співвідношення яких характеризується певною пропорційністю або збалансованістю. Давайте проведемо аналіз гепу банків України за період з 2017 по 2022 рік (див. таблицю 3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз розриву (гепу) банків України за 2017–2022 роки (тис. грн.)

Показник	Роки					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Кредити	873610,8	538706,7	561328,2	588566,7	562161,5	556582,5
Депозити	749056,9	849911,8	930004,5	963044,8	1097080,8	1193657,4
Розрив (геп)	124553,9	-311205,1	-368676,3	-374478,1	-534919,3	-637074,9
Кумулятивний розрив (геп)	124553,9	-186651,2	-555327,5	-929805,6	-1464724,9	-2101799,8

За даними таблиці 3.6 видно, що негативний кумулятивний розрив (геп) свідчить про використання короткострокових зобов'язань для фінансування довгострокових активів. Важливо відзначити, що надлишок ліквідності вказує на те, що наявні ліквідні кошти перевищують їх використання, що може мати негативний вплив на банк і економіку країни, оскільки банки не можуть ефективно розпоряджатися ресурсами і змушені накопичувати їх.

Досвід функціонування банків в Україні свідчить, що банківські кризи стали систематичними, а в умовах швидкої глобалізації відкритість економічної системи призводить до зростання рівня ризикованості в фінансовому та реальному секторі. Таким чином, розробка системи антикризового управління ризиком ліквідності для банків є обґрунтованою.

У контексті концептуальних підходів до управління загалом, а також антикризового управління зокрема, і враховуючи значущість ліквідності для банку, антикризове управління ризиком ліквідності банків можна трактувати з точки зору системного підходу. Згідно з системним підходом, антикризове управління

ліквідністю розглядається як складна структурно-функціональна цілісність, в якій компоненти упорядковані таким чином, щоб забезпечити управлінський вплив керуючої підсистеми (суб'єктів управління) на керовану підсистему (операційну ліквідність та урівноваження потенціалу ліквідності банку) через механізм антикризового управління (див. рисунок 3.4).

Рисунок 3.4 – Антикризове управління ризиком ліквідності банків з позиції системного підходу

Антикризовий моніторинг ризику ліквідності в банках розглядається як постійний процес діагностики реальної кризи ліквідності для своєчасного виявлення та оцінки характеру її прояву і оперативного реагування на неї. Цей моніторинг також включає діагностику потенційних криз ліквідності для проведення оцінки можливих наслідків впливу деструктивних факторів за різними сценаріями стрес-тестування та вжиття профілактичних заходів для попередження

реальної кризи ліквідності.

В антикризовому управлінні ризиком ліквідності банку виділяють такі функції:

Профілактична - вчасна реакція на вплив деструктивних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища для запобігання кризи ліквідності.

Діагностична - діагностика ліквідності банку та прогнозування її подальшого розвитку для забезпечення менеджменту банку оперативною та якісною інформацією.

Планова - підготовка плану реагування на кризу ліквідності банку.

Організаційна - організація антикризових процедур на основі чіткого розподілу повноважень та функціональних обов'язків існуючих підрозділів та формування тимчасових антикризових підрозділів (антикризового комітету).

Репутаційна - формування позитивного іміджу банку через попередження та припинення негативних чуток і паніки серед клієнтів та контрагентів банку.

Соціальна - формування психологічної мотивації персоналу для досягнення максимального ефекту від реалізації процедур з антикризового управління.

Превентивне антикризове управління здійснюється на постійній основі з метою вчасного виявлення загрози кризи ліквідності та її попередження. Реактивне антикризове управління активізується у випадку ідентифікації кризи ліквідності банку та передбачає впровадження у банках режиму підвищеної готовності (режиму діяльності в умовах явної кризи).

3.2. Шляхи покращення депозитної політики банку

Депозитний портфель є ключовою частиною ресурсної бази банківських установ. Під терміном «депозитний портфель» розуміється сукупність грошових коштів на депозитних рахунках клієнтів, які залучаються банком на умовах договору. Процес формування депозитного портфеля є постійним і циклічним, включаючи наступні етапи:

Аналіз: Вивчення «поведінки» грошових коштів на рахунках клієнтів.

Планування: Орієнтація на залучення коштів клієнтів на пріоритетні депозитні рахунки.

Залучення клієнтів: Реалізація нових продуктів, гнучка цінова політика та індивідуальний підхід до клієнтів для привертання коштів.

Контроль: Ведення моніторингу та контролю за станом депозитного портфеля.

Від успішності управління депозитним портфелем залежать ключові показники банківської діяльності, такі як прибутковість та ліквідність, що безпосередньо впливає на стабільність банку та його здатність здійснювати активні операції.

Механізм управління депозитним портфелем банку представляє собою обґрунтовану та гнучку систему стратегічних і тактичних управлінських рішень, а також відповідних заходів, спрямованих на визначення складу та технології залучення депозитних ресурсів. Головною метою цього механізму є забезпечення високого рівня конкурентоспроможності, прибутковості та ліквідності банку.

При розробленні депозитної політики ключовим критерієм є правильне формулювання мети та завдань, які спрямовані на реалізацію цієї політики (див. табл. 3.7).

Стабільність функціонування банківських установ невіддільна від розробки науково-обґрунтованої банківської стратегії, яка включає в себе планування депозитної політики. Це особливо важливо через те, що основу ресурсної бази банку становлять залучені кошти, які надходять у процесі здійснення депозитної діяльності, а депозитний портфель визначає складові цієї ресурсної бази.

Основна мета депозитної політики полягає в залученні значних обсягів депозитних коштів за оптимальними умовами. Аналіз депозитних залучень в розрізі валют, термінів та секторів економіки відображає сучасний стан депозитної політики банків України.

Оцінюючи загальну мету банку, яка полягає в максимізації прибутку при забезпеченні його стійкості, визначають пріоритетні напрями управління депозитними операціями. Серед цих пріоритетів виокремлюються такі ключові

аспекти як прибутковість, рентабельність, ліквідність, мінімізація ризиків, оптимізація депозитного портфеля та інші.

Таблиця 3.7

Елементи депозитної політики банку

Елементи	Мета	Завдання
Стратегія банку щодо розроблення основних напрямів депозитного процесу	Досягнення довгострокових цілей банку щодо зростання клієнтської бази та збільшення конкурентоспроможності за рахунок надання клієнтам якісних банківських послуг таким чином і в такому обсязі, які відповідають високим професійним стандартам та забезпечують відповідний прибуток банку	- Забезпечення в процесі проведення депозитних операцій, отримання банківського прибутку або створення умов для отримання прибутку в майбутньому; - завоювання конкурентних позицій на певних сегментах ринку.
Тактика банку з організації формування ресурсної бази	Залучення якомога більшої кількості грошових коштів за найменшою ціною за умови забезпечення ліквідності банку.	- Підтримання необхідного рівня банківської ліквідності; - забезпечення диверсифікації суб'єктів депозитних операцій; - розширення спектра депозитних операцій. їх диверсифікація за сумами, валютою, термінами тощо; - мінімізація вільних коштів на депозитних рахунках; - проведення гнучкої процентної політики; - підвищення якості та культури обслуговування; - підвищення ефективності управління персоналом.
Контроль за реалізацією депозитної політики	Задоволення потреб клієнтів шляхом забезпечення якісного рівня обслуговування.	- Контроль за якістю надання депозитних послуг щодо швидкості, зручності, мобільності, можливості надання додаткових супроводжувальних послуг, а також культури обслуговування; - контроль за економічною ефективністю депозитної політики, оцінювання ресурсної бази, а саме обсягу, структури та основних тенденцій у розвитку- складових частин.

Аналізуючи ресурсну базу банку, можна стверджувати, що її оптимальна структура досягається відповідним співвідношенням власних коштів та зобов'язань банку, при якому забезпечується найефективніше відношення між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості банку, тобто максимізується його ринкова вартість.

Достатня за обсягом та належним чином збалансована ресурсна база банків, яка включає всі види послуг, є важливою умовою для їх прибутковості, забезпечення достатньої ліквідності та отримання довіри від учасників ринку. Зміцнення ресурсної бази сприяє розширенню можливостей банків у задоволенні

поточних та інвестиційних потреб суб'єктів господарювання в додаткових фінансових ресурсах.

Під час формування депозитної політики банк повинен враховувати ряд факторів, які можуть допомогти йому розширити частку клієнтського ринку та залучити якнайбільше депозитних ресурсів.

Це дає підстави виділити складові елементи комплексного механізму управління ресурсами банку, використовуючи два основні критерії - витрати та прибуток. За оптимального впливу як внутрішнього, так і зовнішнього середовища на банк, ресурси повинні надходити з мінімальними витратами та забезпечувати максимальний прибуток.

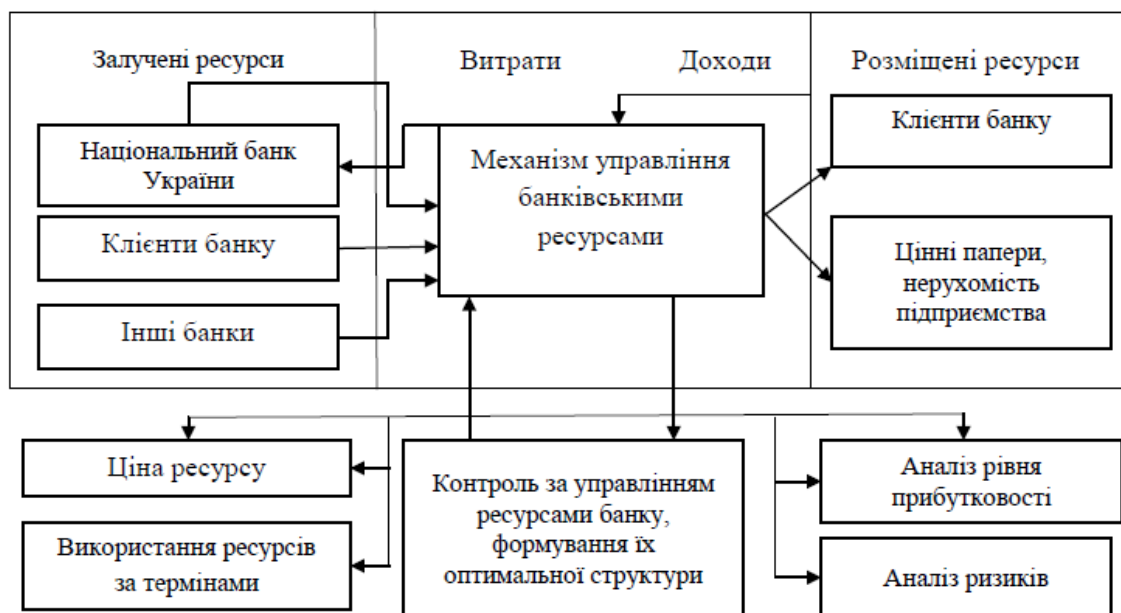

Рисунок 3.5 – Механізм управління та контролю за формуванням ресурсної бази комерційних банків

До таких факторів слід враховувати оцінку рівня інфляції та загального рівня доходів населення у країні. Також важливими є вплив політики Національного банку України та уряду, аналіз соціального середовища та покращення роботи банківського персоналу, який обслуговує клієнтів у відділеннях та веде активне спілкування з ними. Важливим є також впровадження нових форм співпраці з клієнтами для залучення їхнього інтересу до послуг банку та створення більш комфортних умов для виконання депозитних угод.

Постійне та систематичне зниження рівня ризику, пов'язаного з нераціональними рішеннями, які можуть стосуватися депозитних угод, є також ключовим аспектом. Застосування різних методів заохочення клієнтів банку, таких як реклама, надання додаткових безкоштовних послуг разом із депозитною угодою, розташування філій у місцях, зручних для клієнтів, та пристосування графіка роботи до потреб клієнтів, також є важливими аспектами управління депозитним портфелем.

Аналіз поведінки суб'єктів економічної діяльності та домашніх господарств під час кризових явищ визначає основні елементи, які впливають на формування депозитної бази банків. У ситуації кризових явищ депозитна діяльність банків повинна бути спрямована на розроблення стратегії залучення нових клієнтів, таких як стратегія розвитку та диверсифікації, утримання існуючих клієнтів (стратегія проникнення), та впровадження нових напрямів у продуктах та послугах (інноваційна стратегія).

Таблиця 3.8

Зміни в поведінці споживачів депозитних послуг внаслідок настання банківської кризи

Характеристика	До кризи	Після кризи	Висновки
Строковість депозитів	6-12 місяців.	До 3 місяців.	Клієнти зменшують строки вкладень. Важливим фактором є можливість вибору дати закінчення депозитного договору.
Валюта вкладів	Переважають гривневих вкладів.	Підвищення частки вкладів в іноземній валюті.	Відбувається активна диверсифікація портфелів депозитів по валютам.
Типи продуктів	Максимальні відсоткові ставки та можливість поповнення.	Можливість зняття та рівень відсоткових ставок.	Для клієнта пріоритетною є можливість зняття депозитів та підвищення ставки за збільшення розмірів депозитів.
Стратегії клієнтів	Рівномірний розподіл клієнтів по банках залежно від їх стратегії.	Різкий розподіл клієнтів на «гравців» та «вкладників».	Частина клієнтів є «гравцями», що вибирають банки, які пропонують дуже високі відсоткові ставки, інші - стабільність та гарантії.

Отже, можна зазначити, що успішна депозитна діяльність банків залежить від поведінки суб'єктів економічної діяльності та домашніх господарств, а також від ретельно розробленої депозитної політики, яка включає в себе соціальну відповідальність.

Необхідно відзначити, що дохід є ключовим фактором, що впливає на рівень депозитних вкладень. Аналізуючи вітчизняні економічні умови, можна виокремити ряд перешкод, які впливають на ефективність процесу формування депозитних ресурсів банків. Серед них можна виділити:

Низький рівень реальних доходів в суспільстві після витрат на поточне споживання.

Обмежений обсяг вільних грошових ресурсів, доступних для розміщення на банківських рахунках.

Високі темпи інфляції, які призводять до швидкого знецінення заощаджень та погіршують бажання утримувати гроші на банківських рахунках.

Високий рівень оподаткування доходів громадян.

Великі обсяги грошей в тіньовому секторі, які ускладнюють їх легалізацію через банківську систему.

Недовіра до банківської системи через банкрутства та нестабільність політичної та економічної ситуації.

Недостатній рівень банківських технологій та обслуговування населення в багатьох банках.

Недовіра до національної валюти, що призводить до зберігання вкладів в іноземній валюті.

Всі ці фактори взаємодіють і можуть впливати на ефективність та стабільність депозитної діяльності банків.

Один із аспектів, що впливає на формування депозитної політики банків, - це відновлення довіри до банківської системи. На даний момент в Україні діють 73 банки, кожен з яких веде свою депозитну політику, намагаючись залучити депозитні ресурси від населення та юридичних осіб. У такому конкурентному середовищі кожен банк прагне зацікавити вкладників, пропонуючи різноманітні та

привабливі депозитні послуги. Це передбачає не лише створення нових видів депозитів, але й їхню перспективність та привабливі умови для клієнтів. Суттєвим аспектом є визначення оптимальної ставки процента, терміну вкладу, можливості поповнення та дострокового зняття коштів. Ці політики є ключовими для забезпечення ліквідності банків, виконання зобов'язань та досягнення позитивних результатів у сфері їх діяльності.

Один із оновлених продуктів, яким банки користуються для привертання депозитів, - це Інтернет-еквайринг. Суть його полягає в тому, що кредитна організація (банк-еквайрер) взаємодіє з електронно-комерційними підприємствами щодо розрахунків за операціями, які виконуються з використанням банківських карт у Інтернет-мережі. На сьогодні цю послугу пропонують лише кілька банківських установ в Україні. Навіть при наявності фахівців у вітчизняних банках, які можуть створити необхідне програмне забезпечення, ця послуга поки не має широкого поширення в Україні.

Ще однією перспективною інноваційною послугою для привертання ресурсів, яку мають впроваджувати українські комерційні банки, є фінансове планування та управління капіталом клієнта. Це ґрунтується на високому рівні довіри клієнта до банку. За даними про фінансовий стан клієнта фахівці банку пропонують комплексні пропозиції щодо збереження та оптимального використання його фінансових ресурсів в залежності від потреб.

Ефективність діяльності банку в привертанні додаткових коштів та забезпеченні його конкурентоспроможності в значній мірі залежить від впровадження нових депозитних продуктів. Однак слід зауважити, що розширення інноваційних банківських послуг повинно супроводжуватися постійним удосконаленням традиційних методів обслуговування клієнтів. У цьому контексті пропонується реалізація логістичної схеми управління депозитними ресурсами під час впровадження заходів щодо системи стимулювання залучення коштів клієнтів.

Використання логістичного підходу в організації та управлінні депозитними ресурсами банків передбачає впровадження єдиної логістичної системи керування на різних етапах банківської діяльності. Цей підхід має наступні ключові переваги:

Підвищення ефективності: Логістичний підхід сприяє управлінню всіма етапами від залучення до розміщення залучених ресурсів. Це дозволяє оптимізувати процеси та забезпечити ефективність банківської діяльності в цілому.

Взаємозв'язок фінансових та інформаційних потоків: Логістика дозволяє сприймати фінансові та інформаційні процеси як взаємопов'язані, що сприяє збалансованому та координованому управлінню ресурсами.

Визначення капіталу: Логістичний підхід допомагає визначити необхідний обсяг капіталу для підтримки достатнього рівня ліквідності та оптимального рівня регулятивного капіталу.

Такий підхід дозволяє банкам створити сприятливі умови для оптимізації своєї діяльності та забезпечення фінансової стійкості.

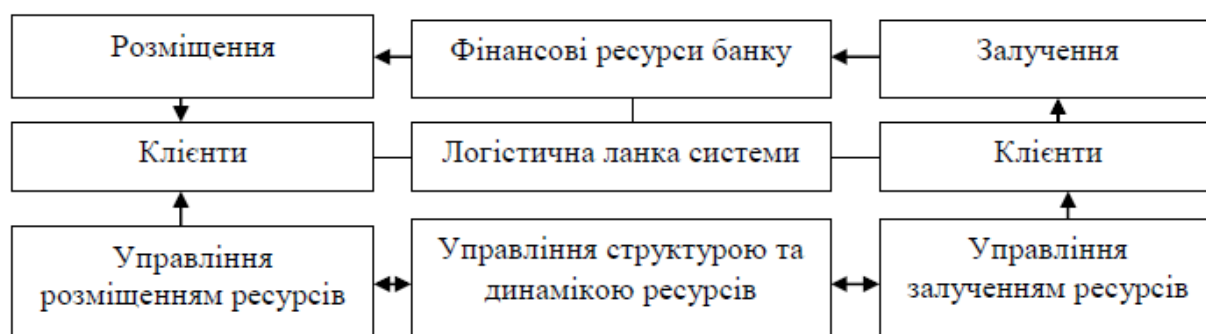

Рисунок 3.6 – Логістичний підхід щодо управління залученими депозитними ресурсами банку

Отже, впровадження вказаного підходу до управління залученими депозитними ресурсами банку призводить до покращення ефективності діючої депозитної політики банку. В рамках банківського менеджменту важливо дотримуватися чіткої послідовності дій щодо розробки та функціонування політики, що ґрунтується на принципах економічної доцільності та узгодженості стратегічних та тактичних цілей управління ресурсами банку.

Необхідно враховувати, що ефективна банківська діяльність неможлива без залучення грошових коштів на позичковій основі. Це дозволяє банкам розширювати свою діяльність та ефективніше використовувати банківський капітал. Формування довгострокових кредитних ресурсів в економіці та розвиток

банківської діяльності на новому рівні можливі лише при стійкому розвитку депозитної бази.

Національному банку України слід звернути увагу на створення економічних передумов для активізації процесу залучення довгострокових коштів населення. Особливо актуальним стає питання нарощування капіталу Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Покращення структури банківського сектору і розвиток внутрішньо-галузевої конкуренції є одним із пріоритетних напрямків для підвищення ефективності депозитної політики банку.

Висновки до розділу 3

В даному розділі проведено аналіз депозитного портфелю банку, розглянуто методи управління ризиком ліквідності банку; запропоновано шляхи покращення депозитної політики банку.

Встановлено, що Банк демонструє значне зростання свого депозитного портфелю, зокрема у сегменті поточних рахунків/рахунків до запитання фізичних осіб, що призвело до загального збільшення обсягу депозитів на 45,09% з 312,708 мільйонів гривень у 2020 році до 471,970 мільйонів гривень у 2022 році. Зростання також фіксується у сегменті юридичних осіб, зокрема в строкових депозитах та поточних/розрахункових рахунках. Аналіз розподілу коштів клієнтів за галузями економіки свідчить про значний внесок фізичних осіб у загальний обсяг. Сектор послуг та виробництва також демонструють суттєве зростання.

Загалом, спостерігається успішна стратегія банку залучення та управління ресурсами, однак важливо уважно відслідковувати динаміку та ризики у різних сегментах та галузях.

Наголошено на важливості врахування ризиків ліквідності в рамках стратегічного планування банку. Рекомендовано впровадження передових технологій для неперервного моніторингу та точного прогнозування ліквідності в режимі реального часу. Зазначена потреба в постійному удосконаленні процесів управління ліквідністю з метою ефективно реагувати на зміни у фінансовому

середовищі. Відзначено важливість тісної взаємодії з регуляторами для відповідності вимогам законодавства та стандартів управління ризиками ліквідності. Доцільно регулярно проводити стрес-тестування та розглядати різні сценарії для оцінки можливого впливу на ліквідність. Рекомендується диверсифікація та розширення джерел ліквідності, зокрема, через використання інноваційних фінансових інструментів.

Доведено, що застосування диференційованих ставок та умов для різних видів депозитів дозволить залучити більше клієнтів. Розробка та впровадження новітніх банківських продуктів, таких як Інтернет-еквайринг, може розширити можливості для залучення коштів. Важливо враховувати сучасні технології та вимоги клієнтів. Розвиток стратегій та продуктів, спрямованих на довгострокових клієнтів, може забезпечити стабільний потік депозитів.

Використання логістичного підходу до управління депозитними ресурсами може сприяти оптимізації всіх етапів від залучення до розміщення коштів. Це може полегшити процес прийняття рішень та підвищити ефективність.

Важливо звертати увагу на роль Національного Банку в створенні економічних передумов для залучення довгострокових коштів. Розвиток внутрішньої галузевої конкуренції та структурного вдосконалення сприятиме покращенню якості та різноманітності послуг.

Розробка додаткових каналів взаємодії з клієнтами, таких як онлайн-сервіси та додатки для мобільних пристроїв, може полегшити доступ до банківських послуг та зробити їх більш привабливими.

Загальною метою є створення гнучкої та конкурентоздатної депозитної політики, яка задовольнятиме потреби різних категорій клієнтів та сприятиме залученню та ефективному використанню депозитних ресурсів банку.

Підсумовуючи викладене вище, важливо відзначити, що зміцнення ресурсного потенціалу банку є важливою передумовою для стимулювання інвестиційно-інноваційної активності суб'єктів господарювання та забезпечення сталого економічного зростання. Без обширних вкладень у реальний сектор економіки неможливе проведення реформ соціально-економічної моделі

суспільства.

Реалізація запропонованої концепції стимулювання залучення коштів клієнтів сприятиме вирішенню ряду актуальних завдань, таких як ефективне функціонування банку, удосконалення інструментарію банківського менеджменту, зростання рентабельності банківської діяльності та гармонізація економічних інтересів держави, банків та споживачів банківських послуг.

ВИСНОВКИ

За результатами проведених досліджень сформовані наступні висновки.

1. Встановлено, що депозити є основним джерелом ресурсів для комерційних банків, які дозволяють їм отримувати кошти для кредитних та інвестиційних операцій. Депозити класифікуються за різними ознаками, такими як власники, терміни вилучення, умови та інші параметри.

2. Теоретичні моделі депозитної діяльності описують різні аспекти, включаючи роль депозитів у структурі зобов'язань банку та їхній вплив на ліквідність. Серед видів депозитів важливі поточні, строкові та депозити до запитання. Поточні депозити, хоча не приносять велику суму відсотків, найбільш непередбачувані та обігові. Взагалі, депозит виконує подвійну роль як грошовий ресурс для вкладників та капітал для банку, що підсилює його фінансову стійкість та можливості провадження різних операцій.

3. Визначено, що депозитна політика банку формується на основі різноманітних цінових і нецінових чинників. Банк визначає розміри процентних ставок, мінімальні суми відкриття депозиту та умови нарахування та сплати процентів. Крім того, використовуються нецінові методи, такі як маркетингові стратегії та програми лояльності для залучення та утримання клієнтів.

Державні регулятори, зокрема Національний банк, впливають на депозитну політику для досягнення макроекономічної стабільності. Банки також враховують інфляцію, рівень доходів населення та стратегічне планування при формуванні депозитної політики. Загалом, успішне формування та реалізація депозитної політики дозволяє банку забезпечити стабільність, ліквідність та задоволення потреб клієнтів.

Відзначено, що АТ КБ «Приватбанк» демонструє високий рівень фінансової стійкості, про що свідчать регулятивного та основного капіталу. Управління кредитними ризиками забезпечується в межах встановлених нормативів. Банк реагує на виклики, пропонуючи програми реструктуризації боргів для клієнтів.

Загальна оцінка вказує на фінансову стабільність та ефективність банку.

Надалі слід акцентувати увагу на ефективності використання активів для оптимізації доходів та стратегічних аспектах управління. Моніторинг та адаптація стратегій можуть підтримати успішний розвиток банку в мінливому фінансовому середовищі.

4. Констатовано, що бухгалтерський облік депозитних операцій здійснюється на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку.

Банки самостійно розробляють та затверджують форми регістрів обліку з урахуванням того, що регістри синтетичного та аналітичного обліку повинні мати назву, період реєстрації депозитних операцій, прізвища і підписи або інші кодовані знаки, що дають змогу ідентифікувати осіб, які їх склали.

5. Відзначено, що в аналітичному обліку для клієнтів відповідно до наведених синтетичних рахунків відкриваються аналітичні особові рахунки окремо за кожним типом вкладу (депозиту). У номер рахунка вносять параметри, що характеризують: тип вкладу (депозиту); строк дії рахунка; тип контрагента; відсоткову ставку; дату відкриття і закриття депозиту тощо.

Бухгалтерський облік залучених та розміщених вкладів (депозитів) ведеться на рахунках класів 1 «Казначейські та міжбанківські операції», 2 «Операції з клієнтами», 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання», 9 «Позабалансові рахунки».

6. Встановлено, що для проведення аудиторської перевірки депозитних операцій відділ внутрішнього аудиту АТ КБ «Приватбанк» використовує договори про депозитний внесок; регістри обліку (меморіальні ордери, особові рахунки); оборотно - сальдові відомості; баланс.

7. Визначено, що Банк демонструє значне зростання свого депозитного портфелю, зокрема у сегменті поточних рахунків/рахунків до запитання фізичних осіб, що призвело до загального збільшення обсягу депозитів на 45,09% з 312,708 мільйонів гривень у 2020 році до 471,970 мільйонів гривень у 2022 році. Зростання також фіксується у сегменті юридичних осіб, зокрема в строкових депозитах та

поточних/розрахункових рахунках. Аналіз розподілу коштів клієнтів за галузями економіки свідчить про значний внесок фізичних осіб у загальний обсяг. Сектор послуг та виробництва також демонструють суттєве зростання.

Загалом, спостерігається успішна стратегія банку залучення та управління ресурсами, однак важливо уважно відслідковувати динаміку та ризики у різних сегментах та галузях.

8. Наголошено на важливості врахування ризиків ліквідності в рамках стратегічного планування банку. Рекомендовано впровадження передових технологій для неперервного моніторингу та точного прогнозування ліквідності в режимі реального часу. Зазначена потреба в постійному удосконаленні процесів управління ліквідністю з метою ефективно реагувати на зміни у фінансовому середовищі. Відзначено важливість тісної взаємодії з регуляторами для відповідності вимогам законодавства та стандартів управління ризиками ліквідності. Доцільно регулярно проводити стрес-тестування та розглядати різні сценарії для оцінки можливого впливу на ліквідність. Рекомендується диверсифікація та розширення джерел ліквідності, зокрема, через використання інноваційних фінансових інструментів.

9. Доведено, що застосування диференційованих ставок та умов для різних видів депозитів дозволить залучити більше клієнтів. Розробка та впровадження новітніх банківських продуктів, таких як Інтернет-еквайринг, може розширити можливості для залучення коштів. Важливо враховувати сучасні технології та вимоги клієнтів. Розвиток стратегій та продуктів, спрямованих на довгострокових клієнтів, може забезпечити стабільний потік депозитів.

Використання логістичного підходу до управління депозитними ресурсами може сприяти оптимізації всіх етапів від залучення до розміщення коштів. Це може полегшити процес прийняття рішень та підвищити ефективність.

Важливо звертати увагу на роль Національного Банку в створенні економічних передумов для залучення довгострокових коштів. Розвиток внутрішньої галузевої конкуренції та структурного вдосконалення сприятиме покращенню якості та різноманітності послуг.

Розробка додаткових каналів взаємодії з клієнтами, таких як онлайн-сервіси та додатки для мобільних пристроїв, може полегшити доступ до банківських послуг та зробити їх більш привабливими.

Загальною метою є створення гнучкої та конкурентоздатної депозитної політики, яка задовольнятиме потреби різних категорій клієнтів та сприятиме залученню та ефективному використанню депозитних ресурсів банку.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. АТ КБ «Приватбанк». Офіційний сайт. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>
2. Бобиль В. В. Фінансові ризики банків: теорія та практика управління в умовах кризи: монографія. Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. Дніпропетровськ, 2016. 300 с.
3. Бровко Л. І., Сорока Ю. В., Бровко Є. І. Аналіз кредитного портфеля комерційних банків України в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 85-89.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення 28.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
5. Грабар І. Кредитні операції: поняття, види й юридичні підстави їх здійснення. *Фінансове право*. 2018. № 4. С. 64-68.
6. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2017. 461 с.
7. Деякі питання забезпечення стабільності фінансової системи: Постанова Кабінету міністрів України від 18.12.2016 р. № 961. Дата оновлення 23.07.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/961-2016-%D0%BF#Text>
8. Дульська В. І. Власний банківський капітал, його функції та складові. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки. 2016. №. 3 (53). Ч. 3. С. 127-130.
9. Затворницький К. С. Критерії оцінки якості кредитного портфеля банку. *Фінансовий простір*. 2018. №4(32). С. 99-106.
10. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 № 368. Дата оновлення 01.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.
11. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова Правління НБУ від 24.10.2011 р. № 373. Дата оновлення 13.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>.

12. Кравцова Г. І., Василенко М. К., Купчинова О. В. Організація діяльності комерційних банків. Мінськ : БГЭУ, 2017. 478 с.
13. Кремень В. М., Кремень О. І., Гуляєва Л. П. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. *Проблеми економіки*. 2020. №3. С. 176–183.
14. Куліш Г. П., Кірсенко Ю. В. Механізм формування капіталу банку в сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17, С. 672-676.
15. Лачкова В. М., Лачкова Л. І., Шевчук І. Л. Фінансовий менеджмент у банку: навч. Посібник. Харків: 2017. 180 с.
16. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Рішення Правління НБУ 15.12.2017 № 803-рш. Дата оновлення 29.03.2023. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/Method_15122017_803-rsh_economic_ratios
17. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування системи ризик-менеджменту в банках України: Постанова Правління НБУ від 02.08.2004 р. № 361. Дата оновлення 21.06.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>.
18. Мулик Т. О., Мулик Я. І. Оцінка достатності капіталу вітчизняних банків як запорука їх надійності. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9050>
19. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>.
20. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління НБУ від 30.03.2016 р. №351. Дата оновлення 30.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>.
21. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III. Дата оновлення 01.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

22. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова Правління Національного банку України від 07.04.2016 р. № 242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0242500-16#Text>.

23. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 р. № 1255-IV. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text>.

24. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України 11.09.2003 р. №1160-IV. Дата оновлення 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>

25. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р. № 2654-XII. Дата оновлення 10.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>.

26. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. № 898-IV. Дата оновлення 10.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>.

27. Про іпотечні облігації: Закон України від 22.12.2005 р. № 3273-IV. Дата оновлення 05.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3273-15#Text>.

28. Про Національний банк: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. Дата оновлення 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.

29. Про організацію формування та обігу кредитних історій: Закон України від 23.06.2005 р. № 2704-IV. Дата оновлення 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-15#Text>.

30. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб. Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-VI. Дата оновлення 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>

31. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. Дата оновлення 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

32. Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Рішення правління НБУ від 15.12.2017 № 803-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text>

33. Про схвалення процедур інспектування: Рішення Правління

Національного банку України від 01.11.2016 № 393-рш. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_01112016_393-rsh

34. Радова Н. В. Достатність капіталу у забезпеченні фінансової стабільності діяльності банків України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. №11-12 (288-289). С. 56-67.

35. IB-RATING. Рейтингове агентство. URL: <https://ibi.com.ua/UK/>

Додаток А

Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2022 рр.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Заборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 706	240 621
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 529
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови ПравлінняВ. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Продовження додатку А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісійними	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		3 103	2 589
(Збитки мінус прибутки)/прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		(7 460)	6 510
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	8	8
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 526)
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	16	(8 577)	(387)
Збитки/(прибутки) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(119)	(134)
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		(124)	8
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(18 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(6)	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати)/доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Продовження додатку А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК" Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020 (як рекламифіковано)	31 грудня 2019 (як рекламифіковано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	52 835	49 911	45 894
Кредити та аванси банкам	7	26 243	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	68 218	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		222 277	221 661	152 157
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	93 096	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	129 074	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	107	1 715	875
Поточні податкові активи	21	9 978	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30	155
Інвестиційна нерухомість		1 989	2 933	3 379
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	1 288	953	648
Основні засоби	10	6 074	6 689	5 832
Інші фінансові активи	11	2 644	3 448	2 210
Інші нефінансові активи	12	9 713	10 128	10 529
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		7	32	-
Загальна сума активів		401 296	382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Інші залучені кошти		-	-	7 721
Кошти банків		3	2	201
Кошти клієнтів	13	325 303	312 708	240 621
Відстрочені податкові зобов'язання	21	159	146	121
Інші фінансові зобов'язання	14	3 770	4 059	2 639
Забезпечення у т.ч.:	15	3 651	10 687	2 363
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		373	329	290
- інше забезпечення		3 278	10 358	2 073
Інші нефінансові зобов'язання	15	1 795	2 098	1 528
Загальна сума зобов'язань		334 681	329 700	255 194
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Статутний капітал	16	206 060	206 060	206 060
Емісійний дохід	16	23	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	12 174
Інші резерви	9, 10	(4 091)	(2 248)	(660)
Резерви та інші фонди банку	16	9 696	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(157 247)	(171 665)	(169 918)
Загальна сума власного капіталу		66 615	52 825	54 529
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		401 296	382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бонч
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Продовження додатку А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2021 рік	2020 рік (як рекласифіковано)
Процентні доходи в т.ч.:		35 854	33 563
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	17	30 870	28 547
- інші процентні доходи	17	4 984	5 016
Процентні витрати	17	(6 537)	(11 961)
Чистий процентний дохід		29 317	21 602
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	18	(856)	(1 809)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		28 461	19 793
Комісійні доходи	19	35 057	27 649
Комісійні витрати	19	(11 840)	(8 888)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		3 220	3 103
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		1 017	(7 460)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	32	8
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	(7 686)	16 045
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		(873)	(256)
Витрати на виплати працівникам		(8 904)	(8 192)
Амортизаційні витрати		(2 183)	(1 791)
Частка прибутку (збитку) асоційованих підприємств та спільних підприємств, облік яких ведеться за методом участі в капіталі		-	(124)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:		(2 348)	(16 681)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	15, 20	6 464	(8 539)
- адміністративні та операційні витрати	20	(8 812)	(8 142)
Інші доходи		1 286	1 200
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(111)	(104)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(164)	(6)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		77	-
Прибуток до оподаткування		35 067	24 296
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	21	(17)	6
Прибуток за рік		35 050	24 302

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бюш

Голова Правління

Г. Ю. Самаріна

Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко

Головний бухгалтер

Продовження додатку А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК" Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резервні та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Продовження додатку А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 905	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г.Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Б

Структура корпоративного управління АТ КБ Приватбанк станом на 01.01.2023

